लुम्बिनी प्रदेश सरकार

उद्योग, पर्यटन तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय

राप्ती उपत्यका (देउखुरी), नेपाल।

सुशासन प्रतिवेदन

(आ.व.२०७९/८०)

लुम्बिनी प्रदेश सरकार

उद्योग, पर्यटन तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय

राप्ती उपत्यका (देउखुरी), नेपाल।

१. मन्त्रालयको संक्षिप्त परिचय:

उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति क्षेत्रको विकास, विस्तार र समृद्धि गर्ने जिम्मेवारी रहेको साविकको उद्योग बाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय अन्तर्गत उद्योग, वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित संरक्षण निर्देशनालय र १२ वटा घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयहरु, प्रदेशभित्रका पर्यटन पूर्वाधारजस्ता आयोजनाहरुको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अध्ययन, अनुसन्धान, अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्थापकीय कार्य गर्नका लागि साविकको पर्यटन, ग्रामीण तथा शहरी विकास मन्त्रालय अन्तर्गतको पर्यटन विकास परिषद् र २ वटा पर्यटन डिभिजन कार्यालयहरु, प्रदेशस्तरीय श्रम, रोजगार, सामाजिक सुरक्षा, यातायात व्यवस्था सम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजना निर्माण, कार्यान्वयन, नियमन लगायतका कार्य गर्ने जिम्मेवारी भएको साविक श्रम तथा याताया व्यवस्था मन्त्रालय अन्तर्गतका ९ वटा यातायात व्यवस्था कार्यालय/सेवा कार्यालयहरु तथा संस्कृति तथा पूरातत्व संरक्षण, योजना निर्माण, कार्यान्वयन, नियमन लगायतको काम गर्ने जिम्मेवारी भएको साविकको महिला, बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक मन्त्रालय अन्तर्गत रहेको पाल्पा दरबार संग्रहालयसमेत हेर्नेगरी लुम्बिनी प्रदेश सरकार (मन्त्रिपरिषद्) को मिति २०७९।१०।२८ को निर्णयानुसार प्रदेश सरकार (कार्यविभाजन) नियमावली, २०७८ को नियम ७ को अनुसूची १ र २ बमोजिम यस मन्त्रालयको नाम उद्योग, पर्यटन तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय राखिएको छ।

दीर्घकालीन सोच:

- उद्योग, बाणिज्य तथा पर्यटन प्रवर्द्धन र दिगो व्यवस्थापनबाट समावेशी समृद्धि हासिल गर्दै "समृद्ध लुम्बिनी : आत्मनिर्भर प्रदेश" प्रादेशिक लक्ष्य पूरा गर्न योगदान पुऱ्याउने।
- ऐतिहासिक, पुरातात्विक र धार्मिक क्षेत्रहरुको पहिचान, संरक्षण, सम्बर्द्धन गरी प्रदेशको समग्र पुरातात्विक धरोहरहरुको प्रबर्द्धनमार्फत प्रदेशको पर्यटन क्षेत्रको विकास गरी आर्थिक उन्नतिमा टेवा पुऱ्याउने।
- मर्यादित श्रम र रोजगारको सिर्जना तथा प्रभावकारी यातायात व्यवस्थापन गर्ने।

लक्ष्य:

- प्रदेशभित्रको श्रमशक्ति व्यवस्थापन र सुरक्षित रोजगारीको सिर्जना, सामाजिक सुरक्षासहितको उन्नत जीवनयापन।
- वैज्ञानिक, सर्वशुलभ एवं सहुलियतपूर्ण सार्वजनिक यातायात सेवा र अनुशासित यातायात प्रणालीको स्थापना।
- प्रदेशका साँस्कृतिक सम्पदा तथा भाषिक सम्पत्तिको संरक्षण।
- पर्यटकीय पूर्वाधार निर्माण एवं विकास।
- उद्योग र वाणिज्य क्षेत्रको व्यवस्थापन, अनुगमन र नियमन गर्नुका साथै नयाँ उद्योग स्थापना, प्रबर्द्धन र सञ्चालनमा प्रोत्साहन।

उद्देश्य:

- उद्योग क्षेत्रको उत्पादन बृद्धि गरी कूल ग्राहस्थ उत्पादनमा योगदान बढाउनु,
- उद्योगको विकास प्रवर्द्धनका लागि लगानीमैत्री वातावरण सिर्जना गर्नु,
- औद्योगिक वस्तुहरुको निर्यात बृद्धि गरी व्यापार घाटामा कमी ल्याउनु,
- रोजगारको संख्या र गुणस्तरमा अभिवृद्धि गर्नु,
- आन्तरिक व्यापार प्रवर्द्धन गर्दै स्थानीय कच्चापदार्थ र सीप बढी प्रयोग हुने बस्तुको निकासी प्रबर्द्धनमार्फत प्राप्त हुने लाभलाई स्थानीय तहसम्म विस्तार गर्नु,
- तुलनात्मक लाभका बस्तु तथा सेवाको मूल्य र गुणस्तरलाई प्रतिस्पर्धी बनाई व्यापार घाटा कम गर्नु,

- ❖ उपभोक्ताको हकहित संरक्षण गर्दै दैनिक उपभोग्य बस्तु तथा सेवा नियमित र सहज रुपमा आपूर्ति हुने व्यवस्था मिलाउनु।
- ❖ प्रदेशभित्रै रोजगारीको वातावरण सिर्जना गरी श्रमशक्तिको सहज व्यवस्थापन गर्दै सामाजिक सुरक्षालाई प्रभावकारी बनाउने र सार्वजनिक यातायातलाई व्यवस्थित गर्दै यातायात क्षेत्रको सुरक्षा, व्यवस्थापन र नियमन मार्फत यातायात क्षेत्रलाई चुस्त बनाउने।
- ❖ प्रदेशभित्रका पर्यटन पूर्वाधारजन्य आयोजनाहरुको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अध्ययन अनुसन्धान तथा नियमन सम्बन्धी व्यवस्थापकीय कार्य गर्ने।
- ❖ प्रदेशका साँस्कृतिक सम्पदा तथा भाषिक सम्पत्तिको संरक्षण गर्ने।

रणनीतिहरु:

- ❖ उद्योगलाई आवश्यक पर्ने पूर्वाधार तयार, नीति निर्माण र कार्यान्वयनमा जोड दिने।
- ❖ स्थानीय स्रोत सीपको उपयोग गरी लघु, घरेलु, साना, मझौला र ठूला उद्योगको स्थापना र सञ्चालनलाई प्रभावकारी बनाउने।
- ❖ लगानीमैत्री वातावरण सिर्जना गर्न आवश्यक नीतिगत, संस्थागत, कानूनी तथा प्रक्रियागत सुधार गर्ने।
- ❖ गुणस्तरयुक्त एवं प्रतिस्पर्धात्मक औद्योगिक बस्तुको निर्यातलाई बढावा दिने।
- ❖ दैनिक उपभोग्य बस्तु तथा सेवालाई सुलभ बनाउन नियमित रुपमा बजार अनुगमन तथा बजार नियमन गर्ने।
- ❖ पर्यटन पूर्वाधारको विकासलाई रोजगारीका अवसर सिर्जना गर्ने माध्यमको रुपमा प्रयोग गर्ने।
- ❖ स्थानीय श्रम, सीप, श्रोत, साधन र प्रविधिको उपयोगलाई प्राथमिकता दिई जनसहभागिता र जनस्वामित्त्वमा पूर्वाधारहरुको विकास गर्ने।
- ❖ लोपोन्मुख, सीमान्तकृत र विपन्न घरपरिवारको परम्परागत पेशा, व्यवसायको पुनरुत्थान तथा प्रवर्द्धन गरी रोजगारमूलक बनाउने।
- ❖ प्रदेशका भाषा संस्कृति तथा धार्मिक सम्पदाहरुको अभिलेखीकरण, प्रचारप्रसार गरी तिनीहरुको संरक्षण तथा सम्बर्द्धन गर्ने।
- ❖ यातायात प्रशासनमा नवीनतम् प्रविधिको प्रयोग गरी एकद्वार प्रणालीको माध्यबाट बैज्ञानिक (Faceless & Paperless) बनाउने।
- ❖ नागरिकमैत्री यातायात सेवा सञ्चालन तथा यातायात क्षेत्रका समस्या न्यूनीकरणका आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने।

२. मन्त्रालयको कार्यक्षेत्र:

१. सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी प्रादेशिक नीति तथा मापदण्डको निर्माण तथा कार्यान्वयन, कोष व्यवस्थापन, नियमन, राष्ट्रिय र प्रादेशिक निकाय तथा संघ-संस्थासँग सम्पर्क, समन्वय र सहकार्य
२. श्रमिक एवं श्रमिकको सामाजिक सुरक्षा तथा ट्रेड युनियन सम्बन्धी प्रादेशिक नीति, मापदण्ड र नियमन
३. श्रमशक्ति, श्रम बजार सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान र श्रमशक्ति योजना
४. औद्योगिक विवाद समाधान, श्रम सम्बन्धमा सुधार र न्यायिक निरुपण
५. कार्यस्थल सुरक्षा, कारखाना निरीक्षण तथा नियमन
६. प्रदेशस्तरको यातायात सम्बन्धी नीति, मापदण्ड र योजनाको तर्जुमा तथा कार्यान्वयन, अध्ययन, अनुसन्धान र नियमन
७. प्रदेशभित्रको सवारी दर्ता र नवीकरण, चालक अनुमति र नवीकरण
८. प्रदेशभित्र सार्वजनिक यातायातको रुट अनुमति, मापदण्ड, गुणस्तर र भाडा दर निर्धारण र अनुगमन तथा नियमन
९. वातावरणमैत्री, अपाङ्गतामैत्री र लैङ्गिकमैत्री यातायात प्रणालीको प्रवर्द्धन

१०. प्रदेश तहमा यातायात सुरक्षा र सवारी प्रदुषण नियन्त्रण सम्बन्धी योजना निर्माण र कार्यान्वयन
११. व्यापार/वाणिज्य र प्रतिस्पर्धा सम्बन्धी प्रादेशिक नीति, मापदण्ड तथा योजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन एवं नियमन र सिन्डिकेट तथा कार्टेलिङ नियन्त्रण
१२. प्रादेशिक व्यापार सम्बन्धी पूर्वाधार निर्माण, प्रवर्द्धन, सहजीकरण, वजार अनुगमन, समन्वय, तथ्याङ्क प्रणाली, बौद्धिक सम्पत्ति संरक्षण, अध्ययन तथा अनुसन्धान र नियमन
१३. ढुवानी/परिवहन प्रणाली तथा कार्गो व्यवस्थापन
१४. नेपाल सरकारको सहमतिमा आर्थिक तथा औद्योगिक विषयका करारजन्य सम्झौता
१५. व्यापारिक फर्महरुको दर्ता, नवीकरण, खारेजी र नियमन
१६. खानी तथा खनिज पदार्थको अन्वेषण सम्बन्धी प्रादेशिक नीति, मापदण्ड र योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन र नियमन एवं पूर्वाधार विकास, अनुसन्धान, सर्वेक्षण, लगत संकलन, अभिलेखाङ्कन, अन्वेषण, उत्खनन्, प्रादेशिक प्रयोगशालाको स्थापना तथा संचालन र संघसँग समन्वय
१७. भौगोलिक अध्ययन तथा अनुसन्धान र नक्सा सम्बन्धी
१८. कलकारखाना र औद्योगिकीकरण सम्बन्धी नीति, मापदण्ड र योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन
१९. उद्योग दर्ता, अनुमति, नविकरण एवं खारेजी र औद्योगिक विकास तथा औद्योगिक व्यवसायको प्रवर्द्धन र नियमन
२०. प्रदेशस्तरको उद्योग क्षेत्रको भौतिक पूर्वाधार विकास सम्बन्धी योजना तर्जुमा र कार्यान्वयन तथा औद्योगिक क्षेत्र र विशेष आर्थिक क्षेत्रको स्थापना, संचालन र विस्तार
२१. औद्यगिक बस्तुको निर्यात प्रवर्द्धन
२२. सार्वजनिक सेवा, अत्यावश्यक सेवा र वस्तु आपूर्ति सम्बन्धी नीति तथा मापदण्ड तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन
२३. उपभोक्ता हक अधिकार संरक्षण तथा प्रर्वद्धन, उपभोक्ता जागरण कार्यक्रम तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमन
२४. मूल्य र कालोबजारी तथा कृत्रिम अभाव नियन्त्रण एवं नियमन
२५. संघीय मापदण्ड अनुसार स्टयाण्डर्ड वर्गिकरण, गुणस्तर परीक्षण र नियमन
२६. अत्यावश्यक वस्तुहरुको प्रादेशिक माग र आपूर्ति व्यवस्था र आपूर्तिमा अन्तरप्रादेशिक र स्थानीय तहबीच समन्वय
२७. उपभोक्ता अदालत र सञ्चालन
२८. लक्षित क्षेत्र र वर्गका लागि एजेन्सी सम्बन्धी प्रादेशिक नीति, मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन
२९. संघसँगको समन्वयमा कम्पनी स्थापना सम्बन्धी नीति तर्जुमा तथा कार्यान्वयन, नियमन र कम्पनी प्रशासन
३०. दामासाहीमा परेका उद्योग, व्यवसायिक कम्पनी तथा फर्म व्यवस्थापन सम्बन्धी नीति मापदण्ड, कार्यान्वयन र नियमन
३१. प्रदेशस्तरमा हानिकारक पदार्थहरुको नियमन तथा व्यवस्थापन
३२. प्रदेशस्तरमा इन्धनको गुणस्तर अनुगमन
३३. प्रदेश भित्रका उद्योगहरु र साना, मझौला, घरेलु तथा लघु उद्योगहरु स्थापना र प्रवर्द्धन सम्बन्धमा नीति तथा मापदण्ड तर्जुमा, कार्यान्वयन र नियमन
३४. औद्योगिक तथा व्यापार प्रदर्शनी आयोजना तथा व्यवस्थापन
३५. उद्योगमा श्रममूलक प्रविधि र स्वदेशी श्रमिकको उपयोग
३६. संघीय कानुन बमोजिम क्यासिनो तथा चिठ्ठा दर्ता, अनुमति र नियमन सम्बन्धी
३७. पर्यटकीय होटल, रिसोट लज ट्राभल तथा ट्रेकिङ ऐजेन्सी, गाईड, र्‍याफ्टिङ आदिको दर्ता, अनुमति, नवीकरण र नियमन

३८. स्वरोजगारको लागि उद्यमशीलता विकास, प्रशिक्षण, सहुलियत कर्जा र व्यवसाय प्रवर्द्धन तथा सहायता.
३९. पर्यटन विकास तथा प्रवर्द्धन
४०. भाषा, लिपि, संस्कृति, ललितकला र धर्मको संरक्षण र प्रयोग सम्बन्धी प्रादेशिक नीति, कानून, मापदण्ड तथा योजना तर्जुमा कार्यन्वयन र नियमन
४१. ऐतिहासिक, धार्मिक, सांस्कृतिक एवं कलात्मक दृष्टिकोणले महत्व बोकेका प्रदेशस्तरका दरवार हरुको संरक्षण, संभार, अध्ययन, अनुसन्धान तथा व्यवस्थापन
४२. प्रदेशस्तरका संग्रहालयहरुको स्थापना, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन
४३. प्रदेशस्तरका पुरातात्विक महत्वका स्थल, ऐतिहासिक र धार्मिक सास्कृतिक सम्पदाहरु, प्राचिन स्मारकहरु, संग्रहालय, सांस्कृतिक धरोहर संरक्षण, संभार तथा पुनर्निर्माण सम्बन्धी नीति कानून मापदण्ड तथा योजना तर्जुमा र सम्पदाहरुको मर्मत संभार, अध्यायन अनुसन्धान उत्खनन तथा पुनर्निर्माण
४४. धर्म परम्परा अनुसार चलिआएका विभिन्न जात्रा तथा पर्वहरुको संचालन र व्यवस्थापन

३. नीति, बजेट र कार्यक्रमगत उपलब्धिको विवरणः

नीति तथा कार्यक्रमको बुँदा नं.	नीति तथा कार्यक्रम	बजेट वक्तव्य बुँदा नं.	बजेट वक्तव्य	उपलब्धि	कार्यान्वयनमा देखिएका समस्या/चुनौति
श्रम तथा यातायाततर्फ					
१२०	बेरोजगारलाई रोजगारः साथमा छ प्रदेश सरकार भन्ने नाराका साथ गरिखाने कार्यक्रम अन्तर्गत बेरोजगार युवाशक्ति, सामाजिक, आर्थिक तथा विविध कारणले पछि परेका समुदायका नागरिक एवं द्वन्द्व पीडित तथा बेपत्ता नागरिकका परिवारलाई सीप मूलक तालिमको माध्यमबाट रोजगारी सिर्जना गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।	९८	बेरोजगारलाई रोजगारः साथमा छ प्रदेश सरकार भन्ने नीति अनुरुप श्रम बजारमा रोजगारीका अवसर तथा सम्भावनाको अध्ययन गरी बेरोजगार युवा शक्ति, लक्षित वर्ग र द्वन्द्व प्रभावित परिवारलाई माग र आवश्यकतामा आधारित सीपमूलक तालिम र वस्तुगत सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गर्न रु ३ करोड ४८ लाख विनियोजन गरेको छु।	लक्षित वर्गलाई सीप मूलक तालिम सञ्चालन ३० वटा गाउँपालिकाहरुमा ३० प्रकारका तालिमहरु सञ्चालन गरिएको।	तालिम लिन सक्रिय नहुनु र तालिम पश्चात् तालिमको उपयोग नहुनु।
		१०१	प्रदेश सरकारका निकायहरुबाट सञ्चालन गरिने सीपमूलक तालिम कार्यक्रमका लागि एकीकृत कार्यविधि बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ। तालिम र सीप प्राप्त व्यक्तिहरुको एकीकृत अभिलेख राखी निजी क्षेत्रको समन्वयमा रोजगारीको व्यवस्था मिलाइने छ।	बेरोजगार युवा लक्षित सीपविकास तालिमहरु जिल्लास्थित घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयमार्फत सञ्चालन गरिएको	स्वदेशमै उद्यमी बनी मालिक बन्नु भन्दा विदेशमा गई जागिरे हुने लाहुरे प्रवृत्तिको निरन्तरता
१२१	स्थानीय तहसँगको समन्वयमा सीपमूलक तालिम सञ्चालन गरिनेछ। प्रदेश स्तरीय सीप प्रतिष्ठान स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याइनेछ। श्रम तथा सामाजिक सुरक्षा सम्बन्धी प्रादेशिक नीति तथा कानून तर्जुमा गरिनेछ। श्रम क्षेत्रमा उत्पन्न हुने विवाद समाधान गर्न तथा व्यवसायजन्य सुरक्षालाई प्रभावकारी बनाउन विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। संघीय सरकारसँगको समन्वयमा सामाजिक सुरक्षाका कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाइनेछ।	१०३	प्राविधिक शिक्षालयहरुसँग सहकार्य गरी कोभिड- १९ महामारीका कारण रोजगारी गुमाएका युवाहरुको सीप स्तरोन्नति तालिम तथा युवा स्वरोजगार कार्यक्रम सञ्चालन गर्न बजेट विनियोजन गरेको छु।	श्रम तथा रोजगार नीति मस्यौदा तयार गरिएको मन्त्रालय, रोजगारदातासँग श्रम सम्बन्धी गोष्ठी सञ्चालन	-
		९९	शहीद चुनुमाया महिला उत्थान कार्यक्रम अन्तर्गत आर्थिक, सामाजिक रुपले पछाडि परेका महिलाहरुको व्यावसायिक सीप विकासका माध्यमबाट आयमूलक व्यवसायमा आबद्ध गराउन विभिन्न कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ र सोको लागि आवश्यक बजेट प्रस्ताव गरेको छु। विषयगत निकायहरुका महिला लक्षित सीप विकास कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्न शहीद चुनुमाया महिला उत्थान कार्यक्रम कार्यान्वयन एकीकृत कार्यविधि तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गरिनेछ।	-	-
		१००	गुणस्तरीय पाठयक्रम, दक्ष प्रशिक्षक, प्रभावकारी शिक्षण विधि र सीप परीक्षणका माध्यमबाट गुणस्तरीय तालिम सञ्चालन गर्न प्युठानमा ल्याब सहितको सीप प्रतिष्ठान स्थापना गर्न रु १ करोड विनियोजन गरेको छु।	सिटिइभिटीसँगको सहकार्यमा पाठ्यक्रम निर्माणका लागि छलफल।	सर्वपक्षीय सहकार्य हुन नसक्नु। प्रदेशस्थित मन्त्रालयहरुबाट प्रदान गरिने तालिमहरुको एकीकृत पाठ्यक्रम बनाउन विषय विज्ञको अभाव।
		१०५	बालश्रम निषेध गर्न उद्योग, कलकारखाना तथा व्यवसायको नियमित अनुगमन तथा सचेतना मूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।	उद्योगहरुको अनुगमन तथा कार्यस्थल सुरक्षा सम्बन्धी अन्तर्क्रिया कार्यक्रम भएको।	ठूला उद्योगीहरुले प्रदेशबाट हुने अनुगमनमा चेष्टा नदिने।
१२२	निर्माण, सेवा तथा उद्योग क्षेत्रमा स्वदेशी कामदार आकर्षिक हुने वातावरण बनाउन क्षमता विकास तथा संरक्षणका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। पूँजीगत खर्चलाई रोजगारी सिर्जनासँग आबद्ध हुने गरी	१०४	गर र सिक कार्यक्रम अन्तर्गत सीप सिक्न चाहने व्यक्तिहरुका लागि निजी क्षेत्रको सहकार्यमा औद्योगिक तथा व्यावसायिक स्थलमा गई काम गरेर सिक्नको लागि प्रोत्साहन गर्न आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।	यस विषयमा सम्बोधन हुनेगरी श्रम तथा रोजगार नीति प्रस्ताव गरिएको	सीप सिक्न चाहने व्यक्तिहरुको अभाव र कार्यस्थलको अनुपलब्धता।

	अनौपचारिक क्षेत्रमा रहेको रोजगारीलाई औपचारिक क्षेत्रमा रुपान्तरण गरिनेछ।				
१२३	वैदेशिक रोजगारीमा जाने नागरिकलाई आवश्यक पर्ने तालिम तथा सीप विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका व्यक्तिको सीप र अनुभवको उपयोग गर्न लक्षित कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ।	१०२	वैदेशिक रोजगारीमा जाने युवाहरुलाई कामसँग सम्बन्धित तालिम तथा सीप विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका युवाहरुको सीप परीक्षण गरी सीपसँग सम्बन्धित पेशा व्यवसायमा आबद्ध गराउन आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ।	लक्षित वर्गलाई सीप मूलक तालिम सञ्चालन ३० वटा गाउँपालिकाहरुमा ३० प्रकारका तालिमहरु	-
१२४	यातायात सेवालाई प्रभावकारी बनाउन नीतिगत, कानूनी र संस्थागत सुधार गरिनेछ। प्रदेश भित्रका समग्र सवारीको विद्युतीय अभिलेखीकरण र व्यवस्थापन प्रभावकारी बनाइनेछ। सवारी चालक अनुमती पत्रको वितरण गर्ने कार्यलाई छिटो, छरितो, पारदर्शी, प्रविधि मैत्री र अनुमान योग्य बनाइनेछ। यातायात व्यवस्था कार्यालयहरुको संस्थागत सुदृढीकरण र क्षमता विकास गरिनेछ।	१४१	सार्वजनिक यातायातको भाडा र बुकिङ विद्युतीय माध्यमबाट भुक्तानी हुने गरी क्रमशः नगद रहित बनाउन आवश्यक पहल गरिनेछ। सवारी सम्बन्धी अभिलेखलाई सफ्टवेयर प्रणालीमा आधारित बनाउन रु १ करोड व्यवस्था गरेको छु।	EVRS System मा यातायात सँग सम्बन्धित तथ्याङ्क प्रविष्ट गर्ने कार्यको थालनी निजी क्षेत्रहरुबाट अनलाइन टिकट बुकिङ सेवा सञ्चालनमा आएको।	नागरिक सरोकारको अभाव र निजी क्षेत्रको गैरव्यावसायिकता
		१४३	पूर्व पश्चिम राजमार्गमा निर्माणाधीन पुनर्तार्जगी केन्द्र (रिफ्रेस सेन्टर) हरु मध्ये सैनामैना, शिवराज र बर्दघाटका केन्द्रहरुको निर्माण सम्पन्न गरी सञ्चालन गर्न रु ३ करोड ५० लाख विनियोजन गरेको छु।	सैनामैना, शिवराज र बर्दघाटका केन्द्रहरुको निर्माण सम्पन्न	जग्गा प्राप्ति र सञ्चालनको दिगोपना।
		१४४	रुपन्देहीको बेलबासमा डिजिटल ट्रायल सेन्टर निर्माणका लागि सम्भाव्यता अध्ययन तथा विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन निर्माणका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु। यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालय, पाल्पाबाट दुई पाङ्ग्रे सवारी साधनको सवारी चालक अनुमति पत्रको प्रयोगात्मक परीक्षा सञ्चालन हुने गरी आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ।	यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालय, पाल्पाबाट दुई पाङ्ग्रे सवारी साधनको सवारी चालक अनुमति पत्रको प्रयोगात्मक परीक्षा सञ्चालन हुने गरी व्यवस्था भएको।	-
१२५	प्रदेशका प्रमुख सहर जोड्ने रुटहरुमा विद्युतीय बस सेवा सञ्चालन एवं यातायात सेवालाई सुव्यवस्थित बनाउनको लागि यातायात कम्पनी स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याइनेछ। डिजिटल ट्रायल सेन्टरको स्थापना तथा सञ्चालन गरिनेछ। रुट इजाजत प्रणालीलाई थप व्यवस्थित बनाइनेछ। सम्भाव्यताका आधारमा सहरी क्षेत्रका प्रादेशिक सडकहरुमा साइकल लेनको निर्माण गरिनेछ।	१४२	प्रदेश भित्र विद्युतीय सवारी साधनको प्रयोगलाई प्रवर्द्धन गर्न प्रदेश यातायात कम्पनी स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याइनेछ। कम्पनी मार्फत प्रदेशका प्रमुख शहर जोड्ने रुटहरुमा विद्युतीय बस सेवा सञ्चालन गरिनेछ। सो कम्पनीको शेयर पुँजीका लागि रु ५ करोड विनियोजन गरेको छु।	पटके तथा कर संकलनका लागि अन्तर्गतका निकायहरुमा अधिकार प्रत्यायोजन गरी कार्य व्यवस्थित गरिएको	प्रदेश सरकार आफै सञ्चालन गर्न क्षमता विका भैनसकेको र निजी क्षेत्रसँगको साझेदारीमा निजी क्षेत्र क्रियाशील हुन नचाहनु।
पर्यटन तथा संस्कृतितर्फ					
१०१	प्रदेश भित्रका ऐतिहासिक, धार्मिक, सांस्कृतिक, पुरातात्त्विक स्थलहरुको संरक्षण, संवर्द्धन र विकास गरिनेछ। ऐतिहासिक महत्वपूर्ण सम्पदाहरुको संरक्षण एवं जीर्णोद्धार गरिनेछ। प्रदेश भित्र रहेका धार्मिक स्थल तथा मठमन्दिर, मस्जिद, गुम्बा एवं ऐतिहासिक सम्पदाहरुको एकीकृत तथ्याङ्क अद्यावधिक गरिनेछ।	१४०	विभिन्न मठ, मन्दिर, मस्जिद, कब्रस्थान, चर्च, शवदाह गृह, क्रियापुत्री भवन, इदगाह जस्ता संरचनाहरुको निर्माण तथा मर्मत सम्भार गरिनेछ। काष्ठकला, धातुकला, प्रस्तरकला तथा ललितकलाको विकास र अन्य लोपोन्मुख भाषा, कला र संस्कृतिहरुको संरक्षण र प्रवर्द्धनका लागि आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।	स्थानीय तह र डिभिजन पर्यटन कार्यालयमार्फत योजनाहरु कार्यान्वयन भएको। कपिलवस्तुको तिलौराकोटलाई विश्व सम्पदा सूचीमा समावेश गर्न संघीय सरकारसँग समन्वय गरिएको।	आम नागरिकको निजी साँस्कृतिक घरहरुलाई संरक्षणमा उद्यत भई आयोजनाको अत्यधिक माग हुने गरेपनि सार्वजनिक तथा ऐतिहाँसिक

	कपिलवस्तुको तिलौराकोटलाई विश्व सम्पदा सूचीमा समावेश गर्न संघीय सरकारसँग समन्वय गरिनेछ।			योजनाहरु स्थानीय तह र डिभिजन पर्यटन कार्यालयमार्फत सञ्चालन भएका।	र साँस्कृतिक धरोहरको संरक्षणमा असरोकारित हुनेगरेको स्थिति।
		१३०	प्रदेशको स्थायी राजधानीमा प्रदेशको इतिहास, कला, संस्कृति एवम् अन्य मौलिक विशेषता समेटिएको वृहत संग्रहालय स्थापनाको लागि जग्गा प्राप्ति र विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयारीको कार्यलाई अगाडि बढाइनेछ।		
१०२.	प्रदेशमा भाषा, साहित्य, कला, सङ्गीत र संस्कृतिको विकास एवं प्रवर्द्धनका लागि कानूनी, संस्थागत तथा संरचनागत व्यवस्था गरिनेछ। प्रादेशिक भाषा, साहित्य तथा कला प्रतिष्ठानको स्थापना र सञ्चालन गरिनेछ।			गठन आदेश र विधेयक तयार भइसकेको।	
१०३.	प्रदेशमा बोलिने भाषा एवं संस्कृतिको जगेर्ना गर्न सबै समुदायको संस्कृति झल्काउने चलचित्र, बृत्तचित्र, नृत्य एवं नाटक प्रदर्शन गर्ने कार्यलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।	१२३	प्रदेशमा रहेका पाशी, चमार, हरिजन, तेली, धोवी, चिडिमार, कुमाल, नटुवा, गन्धर्व, कुसुण्डा, वादी लगायत लोपोन्मुख, सीमान्तकृत परम्परागत पेशा एवम् संस्कृतिको अध्ययन अनुसन्धान र समस्याको पहिचान गरी संरक्षण, सम्वर्द्धन र सशक्तीकरण कार्यक्रम कार्यान्वयनका लागि रु १० करोड ८० लाख विनियोजन गरेको छु।	पाल्पा दरबार संग्रहालयमार्फत कार्यक्रमहरु सञ्चालन। पर्यटन डिभिजन कार्यालय रुपन्देहीबाट TOR तयार गरी स्वीकृतिको चरणमा रहेकोमा बजेट रोक्का भएको।	
१०४.	पाल्पा दरबार संग्रहालयलाई थप सौन्दर्यकरण गरी व्यवस्थित बनाउदै लगिनेछ। पाल्पाको श्रीनगर र नुवाकोट सांस्कृतिक डबलीको सञ्चालन र व्यवस्थापन गरिनेछ। रोल्पाको तिला जनयुद्ध संग्रहालय र पूर्वी रुकुमको चुनवाङ शान्ति संग्रहालयको स्तरोन्नति गरिनेछ।	१३९	पाल्पा दरबार संग्रहालयलाई सौन्दर्यीकरण गरिनेछ। रोल्पाको तिला जनयुद्ध संग्रहालय र रुकुम पूर्वको चुनवाङ्ग शान्ति संग्रहालय लगायत प्रदेश भित्रका गढी, कोट तथा दरबारको एकीकृत गुरुयोजना तयारी, संरक्षण र स्तरोन्नतिका लागि आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु।	सौन्दर्यकरण, सञ्चालन, व्यवस्थापन र स्तरोन्नतिको कार्य गरिएको। संग्रहालयको सौन्दर्यीकरण, संरक्षण र स्तरोन्नतिको कार्य गरिएको।	
९३.	धार्मिक, सांस्कृतिक, साहसिक, मनोरञ्जनात्मक, माइस, स्प्रिच्यूअल, कृषि, शैक्षिक, ग्रामीण, व्यापारिक, पर्यापर्यटन, पर्वतारोहण तथा पदयात्रा पर्यटन प्रवर्द्धन गर्दै स्थानीय उत्पादन सँग अग्र र पृष्ठ सम्बन्ध भएको गुणस्तरीय पर्यटन सेवाको विस्तार गरी रोजगारी सिर्जना, गरिबी न्यूनीकरण र प्रदेश अर्थतन्त्रको आधारशिला निर्माण गरिनेछ।	१२४	ग्रामीण क्षेत्रमा रहेको समुदायको पहिचान झल्कने परम्परागत पेय पदार्थ र मौलिक खानाको उत्पादन, गुणस्तर परीक्षण, बजारीकरण र ब्रान्डिङ गरी व्यावसायिक उत्पादनलाई प्रवर्द्धन गरिनेछ। पेटेन्ट अधिकार प्राप्तिको लागि संघीय सरकारसँग समन्वय गरिनेछ।	पर्यटन डिभिजन कार्यालय र पर्यटन विकास परिषद्मार्फत कार्यक्रमहरु सञ्चालन। परम्परागत पेय पदार्थ र मौलिक खानाको उत्पादन, गुणस्तर परीक्षण, बजारीकरण र ब्रान्डिङ गरी व्यावसायिक उत्पादनलाई प्रवर्द्धन गर्ने कार्य अगाडि बढाइएको। पेटेन्ट अधिकार प्राप्तिको लागि संघीय सरकारसँग समन्वयको कार्य जारी रहेको।	
९४.	भगवान गौतम बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनीलाई केन्द्र	१३२	नदी सभ्यतामा आधारित पर्यटन प्रवर्द्धन कार्यलाई निरन्तरता दिएको छु। "बुद्ध र प्रभु	-	कार्यविधि नभएकोले

	विन्दु बनाइ **"बृहत् बुद्ध सर्किट"** तथा प्रदेशका सबै जिल्लाका पर्यटकीय गन्तव्यहरु जोडिने गरी ऐतिहासिक **"बाइसे चौबिसे पर्यटकीय सर्किट"** निर्माणको प्रक्रिया अगाडि बढाइनेछ।		महाराजका विचारः लुम्बिनी प्रदेशको उपहार" को मर्म बमोजिम लुम्बिनी तथा स्वर्गद्वारी क्षेत्रमा स्थानीय तहको सहकार्यमा सो क्षेत्रको माटो, पानी तथा अन्य स्थानीय वस्तुको प्रयोग गरी स्थानीय हस्तकलामा आधारित चिनोको रुपमा विभिन्न कलात्मक सामग्रीहरु निर्माणको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरी चिनो उद्योगको स्थापना गरिनेछ। उत्पादित वस्तुको व्यापार प्रवर्द्धन गर्न गौतमबुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल परिसरमा एउटा चिनो (सोभेनियर) हल स्थापना गरिनेछ।		कार्यान्वयनमा लैजान नसकिएको।
		१३४	भगवान गौतम बुद्धको जन्मस्थल लुम्बिनीसँग बर्दियाको कृष्णसार, बाँकेको वागेश्वरी, दाङ्गको बाह्रकुने, रोल्पाको जलजला, प्युठानको स्वर्गद्वारी, गुल्मीको रेसुङ्गा, पाल्पाको रानीमहल, अर्घाखाँचीको सुपादेउराली, रुपन्देहीको मर्चवारीमाई, कपिलवस्तुको शिवगढी, नवलपरासीको गौतमबुद्ध स्तुपा र रुकुम पूर्वको ढोरपाटनलाई ऐतिहासिक, धार्मिक र प्राकृतिक बाइसे चौबिसे सर्किटका गन्तव्य स्थलको रुपमा विकास गर्न बजेट विनियोजन गरेको छु।	रेसुङ्गाको सिद्धबाबा मन्दिरमा रु २० लाख बजेट विनियोजन भएकोमा निर्माण कार्य भएको।	
		१३५	गौतम बुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल भैरहवा र नेपालगञ्ज विमानस्थल आसपासका क्षेत्रमा एग्रो मार्ट स्थापना गरी सञ्चालन गर्न आवश्यक बजेट व्यवस्था गरेको छु।	एग्रो मार्ट स्थापना र सञ्चालनको व्यवस्था भएको।	
		१३६	भैरहवा देखि बुटवलसम्म जोड्ने राजमार्ग आसपासका क्षेत्रमा सञ्चालित व्यवसाय तथा सो क्षेत्रको निश्चित स्थानमा रात्रीकालीन बजार सञ्चालनको लागि सुरक्षा र सहज आवागमनको लागि आवश्यक व्यवस्था मिलाइनेछ।	रात्रीकालीन बजार सञ्चालनको लागि सुरक्षा र सहज आवागमनको व्यवस्था गरिएको।	
९५.	नेपाल पर्यटन बोर्ड सँगको समन्वयमा नयाँ पर्यटकीय गन्तव्य सहितको पर्यटन विकासको प्याकेज तयार गरी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा प्रचार प्रसारको माध्यमबाट परिमाणात्मक तथा गुणात्मक रुपमा पर्यटन आगमनलाई अभिवृद्धि गर्ने नीति लिइनेछ। पर्यटन विकास परिषद्को क्षमता विकास र संस्थागत सुदृढीकरण गरिनेछ।			पर्यटन विकास परिषद्को क्षमता विकास र संस्थागत सुदृढीकरणको कार्य गरिएको।	
९६.	विश्व सम्पदा सूचीमा परेका र प्रसिद्ध धार्मिक, सांस्कृतिक, पारम्परिक, ऐतिहासिक, पुरातात्त्विक तथा जैविक विविधता समेतका दृष्टिले मनोरम प्राकृतिक क्षेत्रहरु गुफा, पाटन, ताल तलैया, झरना, गढी, दरबार जस्ता महत्वपूर्ण पर्यटकीय स्थलहरुको विकास गरी पर्यटन प्रवर्द्धन गरिनेछ। सम्भाव्य स्थानहरुमा हिल स्टेशनको विकासका लागि निजी क्षेत्रलाई लगानी गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ।	१२६	अन्तर प्रदेश समन्वयमा लुम्बिनी- मानसरोवर पर्यटकीय सर्किटको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ। विश्व सम्पदा सूचीमा परेका र प्रसिद्ध धार्मिक, साँस्कृतिक, ऐतिहासिक, पुरातात्त्विक तथा मनोरम प्राकृतिक क्षेत्रहरुको विकास गरी पर्यटन प्रवर्द्धन गरिनेछ। रोल्पाको होलेरी र प्युठानको बड् डाँडा लगायतका स्थानहरुमा हिल स्टेशनको सम्भाव्यता अध्ययन गरी विकासका लागि निजी क्षेत्रलाई लगानी गर्न प्रोत्साहित गरिनेछ। यसका लागि रु २ करोड विनियोजन गरेको छु।	महत्वपूर्ण पर्यटकीय स्थलहरुको पूर्वाधार निर्माणका योजनाहरु सञ्चालन गरेको।	
		१२८	लुम्बिनी गुरुयोजना अनुरुप अन्तराष्ट्रिय बौद्ध विहार क्षेत्र (मायादेवी मन्दिरको उत्तरतर्फ) माइक्रो रेल सञ्चालनको लागि विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गर्न आवश्यक बजेट विनियोजन गरेको छु। स्वर्गद्वारी गुरुयोजना अनुरुपका कार्यहरुलाई निरन्तरता दिँदै अधुरो धर्मशाला निर्माण कार्य सम्पन्न गर्न बजेट विनियोजन गरेको छु। साथै प्रभु महाराजले स्नान गर्ने कुण्डको संरक्षण गर्ने व्यवस्थाका लागि आवश्यक बजेट छुट्याएको छु।	कुण्डको संरक्षण गर्ने व्यवस्था गरिएको।	

		१३१	दिवंगत पूर्व प्रधानमन्त्री सुशील कोइरालाको सम्झनामा प्रदेशको राजधानी रासी गाउँपालिकामा "सुशील कोइराला स्मृति पार्क" निर्माणका लागि गुरुयोजना सहित विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार गरी निर्माण कार्य प्रारम्भ गरिनेछ। यसका लागि रु १ करोड विनियोजन गरेको छु।	स्मृति पार्कको निर्माण कार्य गरिएको।	
९७.	पाहुनाघर (होमस्टे) को विकास मार्फत ग्रामीण पर्यटन प्रवर्द्धन गरिनेछ। पाहुनाघर (होमस्टे) लाई स्थानीय संस्कृति, भेष-भूषा, मौलिकता र परम्परागत पेशा, अर्गानिक तथा घरेलु उत्पादन सँग आबद्ध गरिनेछ।	१२५	थारु समुदायमा रहेको परम्परागत ज्ञान र सीपको पहिचान, परीक्षण, क्षमता विकास र बजारीकरण गर्न **"बडघर- महतवा- बैदवा ग्रामीण कार्यक्रम"** सञ्चालन गर्न रु १ करोड ३० लाख विनियोजन गरेको छु।	स्थानीय संस्कृति, भेषभूषा, मौलिकता र परम्परागत पेशा, अर्गानिक तथा घरेलु उत्पादनसँग आबद्ध गर्ने कार्य गरिएको।	
		१२७	ग्रामीण पर्यटन प्रवर्द्धन गर्न होमस्टेलाई स्थानीय संस्कृति, भेषभुषा, मौलिकता र परम्परागत पेशा, अर्गानिक तथा घरेलु उत्पादनमा आबद्ध गर्न सञ्चालकहरुको क्षमता विकास र सहरी पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि "टुरिज्म जोन" घोषणा गरी प्रदेशका प्रमुख पर्यटकीय स्थललाई राष्ट्रियस्तरको पर्यटन गन्तव्यको रुपमा विकास गरिनेछ।	टुरिज्म जोन घोषणा गर्ने कार्यको आधार निर्माण गरिएको।	
		१३३	रुकुम पूर्व, रोल्पा र प्युठानका मगर जातिको भाषा, संस्कृति तथा रहन-सहनको अध्ययन अनुसन्धान गरी संरक्षण, संवर्द्धन र विकासको लागि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने प्रबन्ध मिलाएको छु।	मगर भाषा, संस्कृति, रहन सहनको अध्ययन अनुसन्धान गरी संरक्षण, संवर्द्धन र विकासको लागि कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको।	
९८	गौतमबुद्ध अन्तर्राष्ट्रिय विमानस्थल सञ्चालनमा आए सँगै लुम्बिनी क्षेत्र पर्यटनको अन्तर्राष्ट्रिय गन्तव्य बन्ने सम्भावनालाई दृष्टिगत गरी पर्यटन पूर्वाधार विकासको लागि निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गरिनेछ। विमानस्थल नजिकको क्षेत्रमा प्रदेशमा उत्पादित प्रदेशको पहिचान झल्किने वस्तु वा सामग्रीको **"कोसेली घर"** सञ्चालन गर्न निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।			"कोसेली घर" सञ्चालन गरिएको।	
९९	प्रदेश भित्रका विभिन्न जातजातिको परम्परागत खानाको संरक्षण गरिनेछ। विभिन्न जातजातिको भेष-भूषा तथा संस्कृतिको संरक्षण तथा विकासका लागि **एक जिल्लाः एक सांस्कृतिक ग्राम** निर्माणको अवधारणा अघि बढाइनेछ।	१३७	पर्यटन विकास परिषद् मार्फत पर्यटन क्षेत्रको विकास, प्रवर्द्धन र प्रचार प्रसारका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न रु ६ करोड विनियोजन गरेको छु। ग्रामीण क्षेत्रहरमा प्रचलनमा रहेका संस्कृतिलाई जगेर्ना गर्न साँस्कृतिक क्लवहरु स्थापना र प्रवर्द्धन गरी पाल्पाको श्रीनगर र नुवाकोटका साँस्कृतिक डबली मार्फत ग्रामीण संस्कृतिको प्रदर्शन तथा प्रचार प्रसार गरिनेछ।	एक जिल्लाः एक सांस्कृतिक ग्राम निर्माणमा लागि प्रक्रिया अगाडि बढाइएको। पाल्पाको श्रीनगर र नुवाकोट साँस्कृतिक डबलीको निर्माण कार्य सम्पन्न भएकोमा योजना निर्माणकर्ता कम्पनीलाई आवश्यक मर्मतसुधार गरी कार्यालयलाई योजना हस्तान्तरण लागि पत्रमार्फत ताकेता गरिएको।	
		१२९	विभिन्न जातजातीको धर्म र मौलिक संस्कृतिको संरक्षण, विकास र पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि "एक जिल्लाः एक साँस्कृतिक ग्राम" को अवधारणा अनुसार साँस्कृतिक ग्राम निर्माण कार्यका लागि रु ३ करोड विनियोजन गरेको छु। कपिलवस्तुलाई साँस्कृतिक राजधानीको	पर्यटन डिभिजन कार्यालय रुपमन्देहीबाट DPR तयार भै प्रतिवेदन प्राप्त भएकामध्ये अर्घाखाँची र	

			रुपमा विकास गर्न सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ।	नवलपरासी जिल्लाका सांस्कृतिक ग्रामको प्रकृया अगाडि बढाइएको।	
१००	साहसिक जलयात्राको लागि प्रदेश भित्रका सम्भाव्य नदी खण्डहरुमा जलयात्रा प्रवर्द्धनका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।			जलयात्रा प्रवर्द्धनका कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको।	
उद्योग, बाणिज्य तथा आपूर्तितर्फको					
८०	उद्यमशीलताको विकास, साना, मझ्यौला र ठूला उद्योगहरुको स्थापना र विस्तारमार्फत उपभोग्य वस्तु, निर्माण सामाग्री, कृषि प्रशोधन र अन्य उद्योगहरुलाइ चाहिने कच्चा पदार्थको आपूर्ति प्रदेश भित्रबाट व्यवस्था गरी उद्योग क्षेत्रको अग्र सम्बन्ध स्थापना गरिने छ।	६२	परम्परागत कृषि औजार, आरन, हाते कागज, बेतबाँस उद्योग, उनी कम्मल, गलैचा, गुन्द्री, ढकिया एवं थाकल लगायतका व्यवसाय प्रवर्द्धन गर्ने।	-	खुला सीमाका कारण दुई विकसित छिमेकी मुलुकसँग प्रतिष्पर्धा गर्नुपर्ने।
		६०	दलित समुदायले अगाल्दै आएको परम्परागत शिल्प व्यवसायको प्रवर्द्धन गर्न (भगतसर्वजित सिपविकास कार्यक्रमलाइ) निरन्तरता दिएको छु।		अन्य पेशा व्यवसायसँग आवद्ध भएका कारण पुख्यौंली पेशा छायाँमा परेको।
८१	प्रदेशको अर्थतन्त्रको विकासका लागि राष्ट्रिय उद्योगधन्दा र साधन र स्रोतको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरिनेछ। स्वदेशी उत्पादनको व्यापार एवं वजार प्रवर्द्धन गर्न सूचना प्रविधि तथा इ-कमर्शको उपयोगका लागि कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ।	६९	स्थायी राजधानीमा मन्त्रालयहरु स्थानान्तरण हुदा प्रदेशका सवै सरकारी निकायहरुले कार्यालय सन्चालनका लागि आवस्यक सामाग्रीहरु खरिद गर्दा स्थानीय तथा स्वदेशी उत्पादनलाई प्राथमिकता दिने नीति अवलम्वन गरिने छ।	-	कानूनी व्यवस्था भएपनि पूर्णतः व्यवहारिकतामा लागू नभएको। स्थानीय उत्पादनभन्दा आयातित सामग्री खरिदमा सहजता तथा न्यून मूल्य र सहज प्रतिष्पर्धा।
		६४	गौतमबुद्ध अन्तराष्ट्रिय विमानस्थल संचालनमा आए सगै हाम्रो प्रदेशको गरिमा बढेको छ। यसले स्थानीय उत्पादनहरुको अन्तराष्ट्रिय स्तरमा बजारीकरणको अवसर समेत सिर्जना गरेको सन्दर्भमा गौतमबुद्ध अन्तराष्ट्रिय विमानस्थल नजिक प्रदर्शनी एवं विक्री कक्ष (कोशेली घर) सन्चालन गर्ने यस्तै प्रकारका कोशेली घर नेपालजंग विमानस्थल नजिकमा समेत सन्चालनमा ल्याइनेछ।		गौतम बुद्ध विमानस्थल पूर्णतः सञ्चालनमा नहुनु र प्रदेशले यसलाई व्यापारसँग जोड्न नसक्नु।
		६७	कपिलबस्तुमा कपिल कागज उद्योग स्थापनाको कार्य अगाडी बढाइनेछ। संघ सरकार संगको समन्वय र सहकार्यमा बुटवल धागो कारखाना र नवलपरासीको चिनी मिल पुन संरचना गरि सन्चालनमा ल्याउन र खजुराको कपास खेतीलाई बिस्तार गर्न संभाव्यता अध्ययन गरी आवस्यक कार्य प्रारम्भ गरिनेछ।		संघ सरकारसँगको सहकार्य गरी सञ्चालमा ल्याउन सञ्चालन ढाँचा निर्धारण हुन नसक्नु।
८२	संघिय सरकारको समन्वयमा तामा, सिसा, सुन जस्ता प्रदेश भित्र सम्भावना भएका बहुमूल्य धातु उत्खननका लागि खानीहरुको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ।		-	-	पूँजी अभाव, अन्तर्तह समन्वय हुन नसक्नु।
८३	वेरोजगार युवाहरुलाई उद्यमशीलताको विकास सम्बन्धी चेतना अभिवृद्धि गरी स्वदेशमै उद्यम स्थापना गर्न	५८	महिला, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, मुक्त कमैया सोनाही, माझी, कुमाल, चुदारा, बादी, चिडिमार, कुसुण्डा, गन्दर्भ एवम् लोपोन्मुख तथा सीमान्तकृत समुदायलाइ सीप विकास र	१२ वटै जिल्लाबाट उद्यमशीलता विकास तथा सीप विकास तालिम	हस्तान्तरित पूँजी र प्रविधिको प्रभावकारी प्रयोग

	सिपविकास तालिमको व्यवस्था गरिने छ।		उद्यमशिलता प्रवर्द्धन गरी रोजगार सिर्जना सिप विकास तथा प्रविधि हस्तान्तर कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ।	प्रदान गरी उद्यम स्थापना तथा रोजगार सिर्जनामा प्रोत्साहन गर्न सीप तथा प्रविधि हस्तान्तरण जस्ता कार्यक्रम सन्चालन गरिएको छ।	हुन नसक्नु।
८४	रोल्पा र रुकुम (पूर्व) लाइ अल्लो र कम्मल प्यूठानलाइ अल्लो, दाङलाइ छालाजन्य वस्तु, गुल्मीलाइ कफी, पाल्पालाइ ढाका र करुवा, बर्दियालाई बेतवास, नवलपरासी(व.सु.प.) लाई उखु र केराको हवको रुपमा विकास गर्दै लगिनेछ।	६३	रोल्पा, प्यूठान र रुकुम पूर्वमा रहेको अल्लो व्यवसाय प्रवर्द्धन गरी रोजगारी र आयआर्जन बृद्धि गर्न सोको उत्पादन, प्रशोधन तथा कपडा तयारीका लागि सहयोग गर्ने।	तत्तत् जिल्लाहरुमा सम्बन्धित विषयहरुका सीप विकास तालिम र प्रविधिमा सहयोग कार्यक्रम सन्चालन गर्न बजेट विनियोजन भइ कार्यक्रम सन्चालन भएको।	उत्पादन, प्रशोधन तथा कपडा तयारीका लागि निजी क्षेत्रको अनाकर्षण
८५	नेपाल सरकारसँगको समन्वय र सहकार्यमा रुपन्देहीको मोतिपुर, बाँकेको नौवस्ता र दाङको लक्ष्मीपुरमा औद्योगिक क्षेत्र निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिने।	६८	संघ सरकार संगको समन्वयमा रुपन्देहीको मोतिपुर, बाँकेको नौवस्ता र दाङको लक्ष्मीपुरमा उद्योग स्थापनाको लागि प्रोत्साहित गरिनेछ। अन्य औद्योगिक क्षेत्रहरुलाइ प्रदेश मातहत सञ्चालन गर्न पहल गरिनेछ।	नेपाल सरकारसँग समन्वय गरिएको।	पूर्वाधारको अभाव, नीतिमा अस्पष्टता र पूँजीको अभाव
८६	नेपाल सरकार संग समन्वय र सहकार्य गरी स्थानीय तहमा औद्योगिक पूर्वाधार निर्माण गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ। साना तथा मझ्यौला उद्योगहरु मार्फत रोजगारी सिर्जना गर्ने र क्षेत्रिय असन्तुलन कम गर्दै जाने नीति अनुरुप “एक निर्वाचन क्षेत्र एक औद्योगिक ग्राम" कार्यक्रमलाइ निरन्तरता दिइनेछ।	६५	एक निर्वाचन क्षेत्रः “एक औद्योगिक कार्यक्रम" अन्तरगत विस्तृत सम्भाव्यता अध्ययन सम्पन्न भएका तथा घोषित औद्योगिक ग्रामहरुको पूर्वाधार निर्माण गर्ने।	नेपाल सरकारबाट घोषणा भएका ५ वटा औद्योगिक ग्रामको पूर्वाधार निर्माणमा सहयोगका लागि बजेट विनियोजन भएको र स्थानीय पालिका मार्फत कार्य अगाडी बढाउनेगरी निकासाको लागि पेश भएको।	पूँजीको अभाव।
८७	बुद्धकालीन र बुद्ध संस्कृतिमा आधारित काष्ठकला, ललितकला र मुर्तिकला सम्बन्धी शिल्पकार उत्पादन गर्न विशेष कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ।			कपिलबस्तु जिल्लामा बुद्धकला र बुद्ध संस्कृतिमा आधारित मुर्तिकला सम्बन्धित तालिम तथा प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम सम्पन्न भएको।	दक्ष कारिगरको अभाव, कलाक्षेत्रमा सक्रिय जनशक्ति अभाव।
८८	पूजीको अभावमा उद्योग स्थापना, सन्चालन तथा स्तरोन्नति गर्न नसकेका लघु, घरेलु तथा साना उद्यमीहरुलाइ उद्यम विकास कोषको परिचालन गरी सुलभ तरिकाले कर्जा प्रवाह एवं व्याजमा अनुदान दिने कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।	६१	विपन्न तथा सिमान्तकृत वर्गका नव उद्यमीहरुलाई लघु, घरेलु तथा मझ्यौला उद्योग स्थापना तथा संचालनको लागि आवस्यक पूजीको अभाव हुन नदिन उद्योगिहरुले लिने ऋणमा सहुलियत प्रदान गर्न उद्यम विकास कोष मार्फत सो ऋणको व्याजमा अनुदान दिइनेछ।	नेपाल बैक लिमिटेड प्रादेशिक कार्यालय लुम्बिनी प्रदेशसँग सम्झौता गरी १२ वटै जिल्लाबाट उद्यमलाइ प्रवाह भएको कर्जामा व्याज अनुदानको कार्यक्रम सन्चालन गरिएको।	ब्याज अनुदान तथा ऋण लगानी बस्तुपरक रुपमा उपयोग नहुनु। अन्यत्र लगानी गरी प्रतिफल प्राप्त नहुनु।
८९	विप्रेषणको अधिकांश हिस्सा उपभोगमा खर्च भइरहेको वर्तमान सन्दर्भमा विप्रेषण आयको उल्लेखनिय अश लगानीमा रुपान्तरण गर्न विशेष कार्यक्रम सन्चालन गरिनेछ।			-	वित्तीय साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालनको लागि सबै स्थानीय तहमा आवश्यक जनशक्ति परिचालन गर्न नसकिनु, स्रोतको अभाव।
९०	खाद्य उद्योगहरुको उत्पादनको गुणस्तर परीक्षण गर्न प्रदेशस्तरमा खाद्यवस्तु गुणस्तर मापन प्रयोगशाला स्थापना गरीनेछ।			भैरहवामा गुणस्तरमापन प्रयोगशाला स्थापनाको लागि बजेट विनियोजन भएको।	कार्यान्वयनमा समस्या देखिएको।

९१	कालाबजारी, एकाधिकार, कृतिम अभाव, कार्टेलिङ्ग, सिण्डिकेट तथा प्रतिष्पर्धा नियन्त्रण गर्ने जस्ता कार्यको अन्त्य गर्दै प्रदेशको अर्थतन्त्रलाई प्रतिष्पर्धी बनाइ व्यापारिक स्वच्छता र शुसासन कायम गरिनेछ।			निर्देशनालय र पत्येक जिल्लामा कार्यालयहरुबाट बजार अनुगमन भएको, जसबाट अखाद्य पदार्थ तथा अवधि नाघेका खाद्यसामग्री नष्ट गरिएको तथा जरिवाना गरिएको।	अस्वस्था प्रतिष्पर्धा र आफूमात्र कमाउँ मनोबृत्तिको हावी।
९२	प्रदेश भित्रको आपूर्ति व्यवस्थालाई सहज र व्यवस्थित बनाइनेछ। संघिय र स्थानीय सरकारसंगको समन्वयमा दुर्गम क्षेत्र तथा विपन्न वर्गका लागि सुपथ मूल्यमा खाद्यान्न आपुर्ति गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ।	७०	सुस्ता पारीका वासिन्दाहरुको आवागनम तथा पारवाहन सुविधा सहज बनाउन नारायणी नदीमा फेरी सन्चालन गर्ने।	फेरी सञ्चानका लागि विनियोजित बजेट सुस्ता पालिकामार्फत कार्यक्रम सञ्चालन गर्न रकम हस्तारन्तरणाका लागि आर्थिक मामिला मन्त्रालयमा पेश गरिएको। प्रदेशको दुर्गम जिल्ला रुकुम (पूर्व) जिल्लामा स्थानीय सरकारसँगको समन्वयमा सस्तो पसल सन्चालन गरिएको।	सबै निकायमा सञ्चालन गर्न बजेटको अपुग। अन्तर्राष्ट्रिय स्तरको बोलपत्र आह्वान गर्नुपर्नेमा खरिद समस्या रहेको।

पर्यटन तथा संस्कृतितर्फ

१. लक्षित वर्गलाई विभिन्न प्रकारका सीपमूलक तालिम सञ्चालन गरिएको।

२. परम्परागत पेय पदार्थ र मौलिक खानाको उत्पादन, गुणस्तर परीक्षण, बजारीकरण र ब्रान्डिङ गरी व्यावसायिक उत्पादनलाई प्रवर्द्धन गर्ने कार्य अगाडि बढाइएको।

३. बडघर- महतवा- बैदवा ग्रामीण कार्यक्रम" सञ्चालन गरिएको।

४. टुरिज्म जोन घोषणा गर्ने कार्यको आधार निर्माण गरिएको।

५. कुण्डको संरक्षण गर्ने व्यवस्था गरिएको।

६. विभिन्न जातजातीको धर्म र मौलिक संस्कृतिको संरक्षण, विकास र पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि "एक जिल्लाः एक साँस्कृतिक ग्राम" को अवधारणा अनुसार साँस्कृतिक ग्राम निर्माण कार्यका पर्यटन डिभिजन कार्यालय रुपमन्देहीबाट DPR तयार भई प्रतिवेदन प्राप्त भएको।

७. दिवंगत पूर्व प्रधानमन्त्री सुशील कोइरालाको सम्झनामा प्रदेशको राजधानी रासी गाउँपालिकामा "सुशील कोइराला स्मृति पार्क" निर्माणका लागि गुरुयोजना सहित विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन तयार भई स्मृति पार्कको निर्माण गर्ने गरी अगाडि बढेको।

८. रुकुम पूर्व, रोल्पा र प्युठानका मगर जातिको भाषा, संस्कृति तथा रहन-सहनको अध्ययन अनुसन्धान गरी संरक्षण, संवर्द्धन र विकासको लागि मगर भाषा, संस्कृति, रहन सहनको अध्ययन अनुसन्धान गरी संरक्षण, संवर्द्धन र विकासको लागि चालु आ.व. देखि कार्यक्रम सञ्चालन गरिने।

९. भैरहवादेखि बुटवलसम्म जोड्ने राजमार्ग आसपासका क्षेत्रमा सञ्चालित व्यवसाय तथा सो क्षेत्रको निश्चित स्थानमा रात्रीकालीन बजार सञ्चालनको लागि सम्भाव्यताको लागि समन्वयको कार्य अगाडि बढाइएको।

१०. पाल्पाको श्रीनगर र नुवाकोट साँस्कृतिक डबलीको निर्माण कार्य सम्पन्न भएकोमा योजना निर्माणकर्ता कम्पनीलाई आवश्यक मर्मतसुधार गरी कार्यालयलाई योजना हस्तान्तरण प्रक्रियामा रहेको।

११. संग्रहालयहरुको सौन्दर्यीकरण, संरक्षण र स्तरोन्नतिको कार्य गरिएको।

१२. विभिन्न मठ, मन्दिर, मस्जिद, कब्रस्थान, चर्च, शवदाह गृह, क्रियापुत्री भवन, इदगाह जस्ता संरचनाहरुको निर्माण तथा मर्मत सम्भारका योजनाहरु स्थानीय तह र पर्यटन डिभिजन कार्यालयमार्फत सञ्चालन गरिएको।

१३. निरन्तर कार्यालय अनुगमन एवम् आवश्यक निर्देशन प्रदान गरिएको।

१४. सेवामा सूचना प्रविधिको अधिकतम् प्रयोग एवं सेवाग्राहीको सहजताका लागि टोकन प्रणाली, स्वच्छ खानेपानी, सफासुग्घर शौचालय र निःशुल्क इन्टरनेटको सुविधा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइएको।

१५. सूचनाको हकलाई मूर्तरुप दिन प्रत्येक कार्यालयमा सूचना अधिकारी, गुनासो सुन्ने अधिकारीको व्यवस्था गरी सार्वजनिक सेवालाई पारदर्शी तुल्याइएको।

उद्योग, बाणिज्य तथा आपूर्तितर्फः

१. १२ वटै जिल्लामा महिला, मधेशी, मुस्लिम, पिछडावर्ग, मुक्त कमैया सोनाही, माझी, कुमाल, चुदारा, बादी, चिडिमार, कुसुण्डा, गन्दर्भ एवम् लोपोन्मुख तथा सीमान्तकृत समुदायलाई सीप विकास र उद्यमशीलता प्रवर्द्धन गरी रोजगार सिर्जना, सीप विकास तथा प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम गरिएको।

२. बजारमा गुणस्तरीय बस्तुको आपूर्ति सुनिस्चितताको लागि बजार अनुगमन कार्यलाइ प्रभावकारी १२ वटै जिल्लामा नियमित रुपमा वजार अनुगमन गरिएको।

३. दलित समुदायले अगाल्दै आएको परम्परागत शिल्प व्यवसायको प्रवर्द्धन गर्न (भगतसर्वजित सिपविकास कार्यक्रम) १२ वटै जिल्लामा कार्यक्रम सञ्चालन भएको।

४. विपन्न तथा सिमान्तकृत वर्गका नव उद्यमीहरुलाई लघु, घरेलु तथा मझ्यौला उद्योग स्थापना तथा संचालनको लागि आवस्यक पूजीको अभाव हुन नदिन उद्योगिहरुले लिने ऋणमा सहुलियत प्रदान गर्न उद्यम विकास कोष मार्फत सो ऋणको व्याजमा अनुदान दिन नेपाल बैक लिमिटेड प्रादेशिक कार्यालय लुम्बिनी प्रदेशसँग नयाँ सम्झौता गरी १२ वटै जिल्लामा कार्यान्वयनमा आएको।

५. परम्परागत कृषि औजार, आरनको आधुनिकीकरण तथा सीप तथा प्रविधका लागि प्यूठान, रोल्पा, रुकुम दाङ्ग जिल्लामा वजेट विनियोजन भई कार्य सम्पादन भएको। बेतवासका लागि नवलपरासी र बर्दियामा वजेट विनियोजन भइ कार्य सम्पादन भएको।

६. रोल्पा, प्यूठान र रुकुम पूर्वमा रहेको अल्लो व्यवसाय प्रवर्द्धन गरी रोजगारी र आय आर्जान वृद्धि गर्न सो को उत्पादन, प्रशोधन तथा कपडा तयारीका लागि तालिम तथा प्रविधि हस्तान्तरणको कार्य भएको।

७. कोशेली घर सञ्चालनका कार्यहरु भएको।

८. नेपाल सरकारबाट घोषणा भएका १० वटा औद्योगिक ग्रामहरुको पूर्वाधार निर्माणका लागि रकम हस्तान्तरण गर्ने व्यवस्था मिलाइएको।

९. निरन्तर कार्यालय अनुगमन एवम् आवश्यक निर्देशन प्रदान गरिएको।

१०. सेवामा सूचना प्रविधिको अधिकतम् प्रयोग एवं सेवाग्राहीको सहजताका लागि टोकन प्रणाली, स्वच्छ खानेपानी, सफासुग्घर शौचालय र निःशुल्क इन्टरनेटको सुविधा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइएको।

११. सूचनाको हकलाई मूर्तरुप दिन प्रत्येक कार्यालयमा सूचना अधिकारी, गुनासो सुन्ने अधिकारीको व्यवस्था गरी सार्वजनिक सेवालाई पारदर्शी तुल्याइएको।

श्रम तथा यातायात व्यवस्थापनतर्फः

१. लक्षित वर्गलाई विभिन्न सीपमूलक तालिम सञ्चालन गरिएको।

२. ट्राफिक प्रहरीसँगको सहकार्यमा ट्राफिक सुरक्षा र सचेतना सम्बन्धी ८ जिल्लामा कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको।

३. १२ वटै जिल्लामा सडक सवारी तथा सवारीसाधन अनुगमन गरिएको।

४. श्रमिक र रोजगारदाताबीचको अन्तर्क्रियात्मक कार्यक्रम गरिएको।

५. बालश्रम न्यूनीकरणका लागि समन्वयात्मक एवम् सहजीकरणका कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको।

६. सामाजिक सुरक्षालाई प्रबर्द्धन गर्न असंगठित क्षेत्रका श्रमिकहरुलाई अभिमुखीकरण गर्नेगरी अध्ययन गरिएको।

७. यातायात क्षेत्रको सेवा व्यवस्थापनका लागि निरन्तर कार्यालय अनुगमन एवम् आवश्यक निर्देशन प्रदान गरिएको।

८. सेवामा सूचना प्रविधिको अधिकतम् प्रयोग एवं सेवाग्राहीको सहजताका लागि टोकन प्रणाली, स्वच्छ खानेपानी, सफासुग्घर शौचालय र निःशुल्क इन्टरनेटको सुविधा प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाइएको।

९. सूचनाको हकलाई मूर्तरुप दिन प्रत्येक कार्यालयमा सूचना अधिकारी, गुनासो सुन्ने अधिकारीको व्यवस्था गरी सार्वजनिक सेवालाई पारदर्शी तुल्याइएको।

४. मन्त्रालयगत वित्तीय तथा भौतिक कार्यप्रगति:

४.१ आर्थिक वर्ष २०७९/०८० मा श्रोतगत आय र व्ययको विवरण (रु. हजारमा)

क्र.सं.	श्रोत	प्राप्त रकम	खर्च रकम
१	नेपाल सरकार समानीकरण अनुदान	१२९३०५	९६२३९.३१
२	नेपाल सरकार सशर्त अनुदान	४६००	१४०६.४१
३	नेपाल सरकार समपूरक अनुदान	—	—
४	नेपाल सरकार बिशेष अनुदान	५००००	०.०
५	प्रदेश सरकार (राजश्व बाँडफाँट समेत)	११०२२६०३५	६४२९५५.२७
	जम्मा बजेट	१२८६१६५.३५	७४०६००.९९

४.२ बेरुजु फछ्यौंटको विवरण

विवरण	नियमित	असुलउपर	अन्य	कूल बेरुजु	कूल फछ्यौंट	बाँकी बेरुजु
मन्त्रालयतर्फ	-	-	-	-	-	-
यातायाततर्फ	८८७२८४८	९०११३	१११०००	९०७३९६१	०	९०७३९६१
पर्यटनतर्फ	३१९३५८००।८९	६९४६७१	१३७३०००	३४००३४७२	३३१५२२	३३६७१९५०
उद्योगतर्फ	९९११३७८।३२	८२९०६७।५९	०	१०७४०४४६	१८६०३९४।६	८८८००५१।३
कूल बेरुजु	**५०७२००२७।२१**	१६१३८५२	१४८४०००	५३८१७८७९	२१९१९१७	५१६२५९६२

४.३ आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ मा विनियोजित बजेट तथा वित्तीय प्रगति (रु. हजारमा)

चालु			पूँजीगत			जम्मा			
विनियोजन	खर्च	खर्च प्रतिशत	विनियोजन	खर्च	खर्च प्रतिशत	विनियोजन	खर्च	प्रगति	
								भौतिक	वित्तीय
१०२००७७८.१०	८३२२६२३.४२	८१.५९	१९८८८९९.५४	१४६४१०१.३४	७३.६१	**१२१८९६७७.६८**	**९७८६७२४.७५**	**८१**	**८०.२३**

४.४ आर्थिक वर्ष २०७९/८० को असार मसान्तसम्म प्रदेशमा जम्मा हुने राजस्व संकलनको विवरण

क्र. सं.	शीर्षक	शीर्षकको नाम	लक्ष्य	प्राप्त रकम	प्रतिशत	कैफियत
१	१४२१२	सरकारी सम्पत्तिको विक्रीबाट प्राप्त		४४७८००		
२	३३३४१	सवारीसाधन कर		२५९४८९२२०५		
३	१४२२९	अन्य प्रशासनिक सेवाशुल्क		४९९९४३२।४		
४	१४२५६	सवारी नवीकरण		३०५३९०९८८		
५	१४२२४	सवारीचालक अनुमति पत्र		४११४९२२२०		
६	१४२२५	यातायात क्षेत्रको आम्दानी		८०४९४२३४		
७	१११११	आयकर		११२४७०९८०		
८	१४३१२	प्रशासनिक दण्ड जरिवाना र जफत		१६४३००४		
९	११४५४	सडक दस्तुर		५२२९७८३५५		
१०	१४४२३	शिक्षा क्षेत्रको आम्दानी		२९४१३००		
११	१४२५३	व्यवसाय रजिष्ट्रेशन दस्तुर		७३६६४३४३।१७		
१२	१४२१३	अन्य विक्रीबाट प्राप्त रकम		१८८४३५		
१३	१४३१३	धरौट सदरस्याहा		६४६०११		
		जम्मा राजश्व संकलन		**४११२२४९३०७।५७**		

४.५ उद्योग, बाणिज्य तथा आपूर्तितर्फ सिर्जित रोजगारी र लाभान्वित जनसंख्याको विवरण

जिल्ला	महिला	पुरुष	जम्मा	कैफियत
नवलपरासी वसुप	**१२३४**	**९२९**	**२१६३**	
रुपन्देही	२४०३	२२४५	४६४८	
कपिलवस्तु	९११	२१६३	३०७४	
दाङ	९८४	१५६९	२५५३	
बाँके	१३७१	२१२७	३४९८	
बर्दिया	**४०२**	**६९६**	**१०९८**	
पाल्पा	**३९३**	**४८८**	**८८१**	
गुल्मी	२३७	३३२	५६९	
अर्घाखाँची	२४५	३१५	५६०	
प्यूठान	८५	१३९	२२४	
रोल्पा	**१३५**	**१४३**	**२७८**	
रुकुमपूर्व	१८३	२०८	३९१	
कूल जम्मा	**८५८३**	**११३५४**	**१९९३७**	

५. मन्त्रालय/कार्यालयका मुख्य-मुख्य कार्यक्रमहरु:

क्र. सं.	कार्यक्रम/क्रियाकलाप	वार्षिक लक्ष्य		भौतिक प्रगति		वित्तीय प्रगति		कैफियत
		परिमाण	बजेट	परिमाण	परिमाण %	बजेट	बजेट खर्च %	
श्रम तथा यातायाततर्फ								
१	कर्मचारीहरुको क्षमता विकास तालिम	१	५००	०	०	०	०	
२	७ वटै प्रदेशका श्रम तथा यातायात क्षेत्र हेर्ने मन्त्रालयबीच अन्तरमन्त्रालय अन्तर्क्रिया तथा छलफल कार्यक्रम	३	१५००	०	०	०	०	
३	चौमासिक र बार्षिक कार्यप्रगति समीक्षा कार्यक्रम	३	४८०	२	६७	१४३	३०	
४	विविध कार्यक्रम	३	३६०	०	०	०	०	
५	टोकन मेसिन खरिद	२	१०००	२	१००	९८६	९९	
६	प्रयोगात्मक परीक्षास्थल र कार्यालय परिसरमा सेवाग्राही प्रतिक्षालय (ट्रष्ट निर्माण)	१	१०००	१	१००	९२९	९३	
७	तुलसीपुरस्थित ट्रायल सेन्टरमा तारबार गर्ने कार्य	१	४००	१	१००	४८८	१२२	
८	कोहलपुरस्थित ट्रायल सेन्टरमा तारबार गर्ने कार्य	१	४००	१	१००	३२०	८०	
९	चालक सचेतना अभिबृद्धि कार्यक्रम	८	१६००	८	१००	१५०७	९४	
१०	यातायात सम्बन्धी नीति निर्माण	६	६००	१	१६	६०	१०	
११	बिजुलीबस निर्माणका लागि कम्पनी स्थापना तथा शेयर लगानी खर्च	२	५००००	०	०	०	०	
१२	सवारी दुर्घटना न्यूनीकरण र सवारी व्यवस्थापन	३	१२००	०	०	०	०	
१३	यातायात सम्बन्धी सचेतनामूलक रेडियो कार्यक्रम सञ्चालन	१२	४००	१२	१००	१०	२ ।५	
१४	रुपन्देहीको बेलबासमा डिजिटल ट्रायल सेन्टर निर्माणको लागि डिपिआर निर्माण	१	१५००	०	०	०	०	
१५	बेरोजगार युवाशक्ति लक्षित वर्ग र द्वन्द्वप्रभावित परिवारका लागि सीपमूलक कार्यक्रम सञ्चालन ३ महिने	३०	२४०००	३०	१००	०	०	
१६	श्रम तथा रोजगार सम्बन्धी सचेतनामूलक रेडियो कार्यक्रम सञ्चालन	१२	४००	१२	१००	०	०	
१७	श्रम तथा रोजगार सम्बन्धी ऐन, कानून, निर्देशिका निर्माण र प्रकाशन	१०	९००	०	०	०	०	
१८	निर्वाचित प्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरुलाई बैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी प्रशिक्षण तथा नीति निर्देशिका, कार्यविधि निर्माण कार्य साथै स्थानीय	३	१२००	०	०	०	०	

	तहसँगको सहकार्यमा सुरक्षित बैदेशिक रोजगार सम्बन्धी सूचना प्रवाह लगायतका कार्यक्रम							
पर्यटन तथा संस्कृतितर्फ								
१	पर्यटन विकास र प्रवर्द्धन कार्यक्रमतर्फ		८०८२९८.२३			६३७२५४.६७	७८.८४	
२	पर्यटन विकास परिषद्तर्फ		५००००			१९८७१.१८	५९.११	
३	भाषा तथा संस्कृति कार्यक्रमतर्फ		३५३०७१.२०			२५०३२८	७०.९	
४	पाल्पा दरबार संग्रहालयतर्फ		३१२२६			१८२६	५.८४	
उद्योग प्रबर्द्धन कार्यक्रम								
१	दिवस समारोह र सम्मान	१	१५००	१	१००	११८८।२१४	७९।२१	
२	11.4.22.433 घोषित औद्योगिक ग्रामहरुको पूर्वाधार निर्माणमा सहयोग	१	२५०००			०	०।००	
३	11.6.21.3 उद्योगको सफ्टवेयर सञ्चालन	१	५००	१	१००	४८७।१२८	९७।४३	
४	11.6.22.61 घोषित औद्योगिक ग्रामहरुको डि.पि.आर तथा वातावरणीय प्रभाव मुल्याङ्कन समेत	२	१२००	२	१००	११९३।००२	९९।४२	
५	लघु तथा घरेलु उत्पादनलाई व्यवस्थापन/प्रवर्द्धन	१	५०७००	१	१००	३०४१४।०३४	५९।९९	
६	2.6.4.100 पटेर/थाकलबाट गुन्द्री ढकिया लगायत हस्तकलाका सामाग्री उत्पादन तालिम	५	२५००	५	१००	२३७४।१६	९४।९७	
७	2.6.4.101 स्थानिय कच्चा पदार्थमा आधारित बस्तु सामाग्री उत्पादन तालिम र प्रविधिमा सहयोग	१२	६०००	१२	१००	५४४०।४१	९०।६७	
८	2.6.4.102 प्रारम्भिक तालिम प्राप्त गरी सकेका व्याक्तिहरुका लागि स्तरउन्नती तालिम तथा प्रविधिमा सहयोग	१२	१८०००	१२	१००	१६४०४।३१४	९१।१४	
९	2.6.4.103 महिला उद्यमशिलता सिप विकास तालिम तथा प्रविधिमा हस्तान्तरण	१२	१२०००	१२	१००	११३३१।१७	९४।४३	
१०	2.6.4.106 छालाजन्य बस्तु उत्पादन र बजारीकरणमा सहयोग	१	१०००	१	१००	९५६।१४१	९५।६१	
११	2.6.4.107 उखु क्रसिङ्ग एंव प्याकेजिङ्गको लागि तालिम तथा प्रविधिमा सहयोग	१	२०००	१	१००	१०२।८३	५।१४	
१२	2.6.4.108 स्लेट ढुङ्गा सम्बन्धी तालिम तया प्रविधिमा सहयोग	२	२०००	२	१००	१२११।९८८	६०।६०	

१३	2.6.4.109 करुवा निर्माण तालिम तथा प्रविधि सहयोग/प्रवर्द्धनमा सहयोग	१	१०००	१	१००	४९२।०१६	४९।२०	
१४	2.6.4.110 ढाकाजन्य बस्तुको उत्पादन/बजारीकरण तालिम तथा प्रविधिमा सहयोग	१	२०००	१	१००	१६०९।८४७	८०।४९	
१५	2.6.4.111 सेरामिक्सका सामाग्री उत्पादन तालिमप्रविधि तथा बजारीकरणमा सहयोग	२	४०००	२	१००	३६७९।९३	९२।००	
१६	2.6.4.112 अल्लोजन्य बस्तुको उत्पादन/व्यवसायीकरण सम्बन्धी तालिम तथा प्रविधिमा सहयोग	३	४५००	३	१००	३७०६।५३१	८२।३७	
१७	2.6.4.113 खुकुरी तथा परम्परागत कृषि औजार निर्माण सम्बन्धी तालिम/प्रवर्द्धन तथा प्रविधि सहयोग	३	२४००	३	१००	२२९५।२४८	९५।६४	
१८	2.6.4.114 बेतवाँसबाट सजावटका सामाग्री निर्माण सम्बन्धी तालिम/पर्वद्धन तथा प्रविधि सहयोग	२	२०००	२	१००	११३४।१५	५६।७१	
१९	2.6.4.115 फाइबर व्याग तथा मास्क निर्माण तालिम सन्धिखर्क न.पा.	१	५००	१	१००	४९९।७७४	९९।९५	
२०	2.6.4.116 सिपमुलक तालिम स्वरोजगार तथा उद्यमशिलता कार्यक्रम संचालन घोराही-15	१	५००	१	१००	४९९।७३९	९९।९५	
२१	2.6.4.117 सिलाइ कटाई तालिम (महिला विपन्न जनजाती दलित एवम् सिमान्तकृत समुदाय) दंगिशरण गापा	१	५००	१	१००	४८६।७२४	९७।३४	
२२	2.6.4.118 महिलाहरुका लागि गुडिया व्युटीपार्लर लगायत सीपमूलक तथा व्यवसायीक तालिम र पुरुषहरुका लागि हाउस वायेरिङ्ग तथा मोवाइल मर्मत तालिम रापी सोनारी र नरैनापुर गापा	२	७०००	२	१००	५९५०।५३९	८५।०१	
२३	2.6.4.119 भगत सर्वजित सीप विकास तालिम सैनामैना-६	१	५००	१	१००	४९७।४९६	९९।५०	
२४	2.6.4.120 सामुदायिक अध्ययन केन्द्र सीपमूलक तालिम शुद्धोधन- २	१	१०००	१	१००	७०१।५८३	७०।१६	
२५	2.6.4.121 कमैया महिला जागरण संस्था- कमैया कमलहरी तथा विपन्न महिलाहरुको लागि व्यवसायिक ढकिया बुनाई तालिम तथा सामाग्री सहयोग कार्यक्रम गेरुवा गा.पा र राजापुर न.पा.	१	१५००	१	१००	१०९१।५७५	७२।७७	
२६	2.6.4.123 थारु संस्कृति संरक्षण केन्द्र दाङ महिला उद्यमी तालिम तथा सामाग्री खरिद	१	६०००			०	०।००	

२७	2.6.4.124 मौसमी वेतवास लघु उद्योग तालिम संचालन राजापुर ४	१	५००	१	१००	५००	१००।००	
२८	2.6.4.125 मधेशी-मुस्लिम-दलित-पिछडा वर्ग-महिला तथा उद्यमसीप विकास तालिम तथा प्रविधिक सहयोग शुद्धोधन गा.पा.–४ क.व.	१	५००			०	०।००	
२९	2.6.4.126 गरिब अपङ्ग तथा विपन्न उद्यमशीलता विकास सीपविकास र प्रविधिक सहयोग शुद्धोधन गा.पा.–३ क.व.	१	५००			०	०।००	
३०	2.6.4.128 मोटर साइकल मर्मत तालिम	१	५००	१	१००	५००	१००।००	
३१	2.6.4.129 संगर्घशील बाल क्लब शुद्धोधन–१ पतरीया किशोरी आत्मरक्षा विकास तालिम	१	५००			०	०।००	
३२	2.6.4.76 विपन्न तथा मुक्त कमैया माझी कुमाल चुनारा एवम् लोपोन्मुख सिमान्तकृतहरूलाई सिपमुलक तथा प्रविधि हस्तान्तरण तालिम	१२	३६००	१२	१००	३३६२।५५६	९३।४०	
३३	2.6.4.84 भगत सर्वजित सिप विकास प्रवर्धन कार्यक्रम (दलित लक्षित)	१२	१२०००	१२	१००	१११७५।६६६	९३।१३	
३४	2.6.4.92 मधेशी/ मुस्लिम/पिछडा वर्ग महिला उद्यमीलाइ सिप र प्रविधि हस्तान्तरण	६	३०००	६	१००	२८४४।६७९	९४।८२	
३५	2.6.4.94 नेपाली नागरिकबाट सैलुन सन्चालन गर्न सीप विकास तालिम तथा प्रविधिमा सहयोग	६	३०००	६	१००	२७९५	९३।१७	
३६	2.6.4.98 केराबाट चिप्स बनाउने तालीम तथा प्रविधि सहयोग	१	१०००	१	१००	१५५।३१७	१५।५३	
३७	2.6.4.99 बुद्धकालिन र बुद्ध संस्कृतिमा आधारित मुर्तिकला सम्बन्धी तालिम तथा प्रविधि सहयोग	१	१०००	१	१००	९७०	९७।००	
३८	2.7.12.4 प्राकृतिक विपत्ति सहायता कोष	१	१००००	१	१००	१००००	१००।००	
३९	2.7.23.10 आरनलाई आधुनिकीकरण गर्न सिप तथा प्रविधिमा सहयोग	३	१८००	३	१००	१७९४।७४५		
४०	2.7.23.11 नेपाली हाते कागज उद्योग स्थापना/स्तरोन्नतीमा सहयोग	१	५००			०	०।००	
४१	2.7.23.13 ढाका उद्योग सञ्चालन शिवशक्ती महिला बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था प्यूठान-१	१	५००			०	०।००	
४२	2.7.23.14 सावुन उद्योग प्रवर्द्धका लागि सहयोग कार्यक्रम भूमे-3	१	१०००	१	१००	१०००	१००।००	
४३	2.7.23.7 नेपाली हाते कागज कारखाना स्थापनाका लागि अनुदान	१	५००	१	१००	४४२।५	८८।५०	
४४	2.7.25.114 आधुनिक प्रविधि भित्राउने उद्योगलाई अनुदान	१२	२४०००	१२	१००	४६७९।७८३	१९।५०	

४५	2.7.25.130 विभिन्न दिवस समारोह प्याकेज	१३	१३००	१३	१००	११८८।२१४	९१।४०	
४६	2.7.25.131 भगत सर्वजित उत्कृष्ट उद्यमी सम्मान प्याकेज	१	२००			०	०।००	
४७	2.7.25.132 स्थानीय उत्पादनमा आधारित कोसेली घर सञ्चालनमा सहयोग	१२	५०००	१२	१००	४४३७।८९४	८८।७६	
४८	2.7.25.153 वाणिज्य तथा उद्योग सम्बन्धी कानून कार्यविधी निर्देशिका र तालिम पाठ्यक्रम निर्माण तथा परिमार्जन	१	१००	१	१००	७२	७२।००	
४९	2.7.25.165 ठेकी एवम् काष्ठजन्य भाँडाकुडा बाध्यबादन र उपहार सामाग्री सम्बन्धी तालिम तथा प्रविधि सहयोग	३	१५००	३	१००	४९९।२५२	३३।२८	
५०	2.7.25.172 उद्यम विकास कोष व्यवस्थापन (लघु घरेलु तथा साना उद्योग) (प्याकेज)	१	१००००	१	१००	१००००	१००।००	
५१	2.7.25.177 मझौला तथा ठुला उद्योगको प्रशासन तथा व्यवस्थापन	१	५००			०	०।००	
५२	2.7.25.178 गलैचा सम्बन्धी अभिवृद्धी तालिम तथा प्रविधिमा सहयोग (रोल्पा रुकुमपूर्व प्याकेज))	१	२०००	१	१००	१६१४।१४७	८०।७१	
५३	2.7.25.180 घुरिनडाँडा ठुलाचौर दलित आयआर्जन कार्यक्रम बवई-२	१	८००	१	१००	७९८।३१	९९।७९	
५४	2.7.25.181 हलेदो उद्योग प्रवर्द्धन एवम् संरक्षण त्रिवेणी-7	१	१०००			०	०।००	
५५	2.7.25.182 सुस्तापारीका नागरिकको सहज आगमनको लागि फेरी खरिद तथा हस्तान्तरण	१	१००००			०	०।००	
५६	2.7.25.183 किशोर किशोरीहरुलाई ३ महिने सीपमूलक सिलाई कटाई कार्यक्रम सञ्चालन	१	५००	१	१००	५००	१००।००	
५७	2.7.25.184 शुद्धोधन–३ दलित गरिब तथा विपन्न वर्गका माहिलाहरुलाई आयमूलक एवम् सीपमूलक कार्यक्रम	१	५००			०	०।००	
५८	2.7.25.185 त्रिवेणी रोल्पाली ढाका कपडा बुनाई लघुउद्यम समूह तथा साबुन उद्योग उपकरण तथा गाडी सहयोग कार्यक्रम त्रिवेणी-7 तिला रोल्पा	१	२५००			०	०।००	
५९	2.7.25.186 नेटुवा समुदायलाई उद्यम सीपमूलक तथा प्रविधि सहयोग शुद्धोधन गा.पा.–३ क.व.	१	५००			०	०।००	
६०	2.7.25.187 वन पैदावरमा आधारित भेनेयर प्लाइ उत्पादन	१	७००			०	०।००	

	उद्योगहरुलाई प्रवर्द्धन कार्यक्रम प्युठान नपा ८ प्युठान							
६१	2.7.25.188 तौलिहवा नगरपालिकामा कुशन तथा डल बनाउने तालिम	१	४००	१	१००	३०५।२	७६।३०	
६२	2.7.25.189 यशोधरा गाउँपालिकामा सिलाई कटाई तालिम	१	४००	१	१००	३४९।५	८७।३८	
६३	2.7.25.190 विजयनगर गाउँपालिकामा-3 मा ब्यूटीपार्लर तालिम	१	४००	१	१००	३२९।५	८२।३८	
६४	2.7.25.191 राजपुर गाउँपालिकामा ब्यूटीपार्लर तालिम दाङ	१	४००			०	०।००	
६५	2.7.8.6 योजना तर्जुमा गोष्ठी (मन्त्रालय)	१	६००			०	०।००	
६६	2.7.8.7 चौमासिक र बार्षिक प्रगति समिक्षा गोष्ठी (निर्देशनालय)	१	९००	१	१००	३६६।९०९	४०।७७	
६७	2.7.8.8 लघु घरेलु तथा साना उद्योगहरुको अनुगमन निरीक्षण सहजीकरण र प्रतिवेदन	१	३०००	१	१००	१५९४।९०४	५३।१६	
६८	2.7.8.9 उद्यमीहरूलाई व्यवसायीक योजना तयारी र ऋण प्राप्ति प्रकृया सम्बन्धी सहजीकरण कार्यक्रम	१	१२००	१	१००	७५६।५	६३।०४	
६९	2.7.9.4 उत्पादित बस्तुको गुणस्तर र लेवलिङ्ग सम्बन्धी अन्तरक्रिया कार्यक्रम	१	१२००	१	१००	४९७।४९८	४१।४६	
७०	22512 सीप विकास तथा जनचेतना तालिम तथा गोष्ठी सम्बन्धी खर्च	१	९७०००	१	१००	८२७६९।३८	८५।३३	
७१	22522 कार्यक्रम खर्च	१	८३९००	१	१००	४१२२६।८६	४९।१४	
७२	उद्योगको सफ्टवेयर सञ्चालन	१	५००	१	१००	४८७।१२८	९७।४३	
७३	31134 कम्प्युटर सफ्टवेयर निर्माण तथा खरीद खर्च	१	५००	१	१००	४८७।१२८	९७।४३	
७४	31135 पूँजीगत परामर्श खर्च	१	१२००	१	१००	११९३।००२	९९।४२	
७५	31159 अन्य सार्वजनिक निर्माण	१	२५०००			०	०।००	
७६	सिप विकास तथा प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम	१	६२१००	१	१००	५५६५६।७	८९।६२	
७७	प्रदेश चिनारी विशेष उत्पादन उद्यमलाई सहयोग	१	१५६५०	१	१००	११८२७।८९	७५।५८	
७८	योजना तर्जुमा प्रगति समिक्षा र अनुगमन	१	४३५०	१	१००	१८५३।३१३	४२।६०	
७९	सुशासन अभिबृद्धि कार्यक्रम	१	६००	१	१००	७२	१२।००	

३०७०००१६ वाणिज्य तथा आपुर्ति व्यवस्थापन कार्यक्रम								
१	11.3.22.4 खाद्यवस्तु तथा अन्य औद्योगिक उत्पादनको गुणस्तर मापन प्रयोगशाला सञ्चालन	१	५	१	१००	४।०९६	८१।९२	
२	2.7.25.154 उद्योग तथा वाणिज्य फर्मको तथ्याङ्कहरुको अपडेट	१	३०००	१	१००	२४८०।०९३	८२।६७	
३	2.7.25.171 स्थानीय तह सँगको सहकार्यमा जिल्लाको कुनै एक दुर्गम स्थानीय तहमा सस्तो पसल संचालनमा सहयोग	१	६०००	१	१००	५९६३।०९३	९९।३८	
४	2.7.25.38 उद्योग तथा बाणिज्य प्रशासन	१	४०००	१	१००	३२३६।७४६	८०।९२	
५	2.7.25.90 प्रदेश स्तरीय आपूर्ति संयन्त्र संचालन र माग आपूर्ति विश्लेषण	१	५००		१००	०	०।००	
६	2.7.5.16 उद्योग तथा वाणिज्य सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धी कार्यक्रम (बुलेटिन ब्रोसर पम्पलेट टेलिभिजन रेडियो पत्रपत्रिका आदि)	१	२४००	१	१००	१६७९।१५५	६९।९६	
७	2.7.5.17 उद्योग तथा वाणिज्य मेला प्रदर्शनी	१	२९००	१	१००	१९९०।५२५	६८।६४	
८	2.7.5.18 विद्यालय तथा समुदायस्तरमा उपभोक्ता शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	१	३६००	१	१००	३११७।४९	८६।६०	
९	2.7.6.1 वाणिज्य वजार अनुगमन (बजार खाद्य वस्तु औषधी तथा प्रयोगशाला एग्रोभेट पेट्रोलपम्प लगायत)	१	४७००	१	१००	३०६७।४८५	६५।२७	
१०	2.7.8.15 उद्योग तथा वाणिज्य फर्मसँग गुणस्तरीय वस्तु र सेवा विषयक कार्यशाला	१	१२००	१	१००	५९५।२५४	४९।६०	
११	31122 मेशिनरी तथा औजार	१	५	१	१००	४।०९६	८१।९२	

६. प्राप्त भएका मुख्य उपलब्धिको विवरण (निकायगत उपलब्धिसमेत)

- ❖ खाद्य पदार्थमा हुने मिसावट तथा म्याद नाघेका खाद्यपदार्थको निरुत्साहन गर्न नियमित बजार अनुगमन।
- ❖ घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयबाट प्रदान गरिने विभिन्न सीपमूलक तालिम कार्यक्रमको आवश्यकता, औचित्यता र उपादेयताका सम्बन्धमा आधारभूत सर्वेक्षण (Baseline Survey) गरिएको।
- ❖ एकीकृत रुपमा कार्यालय सञ्चालन ढाँचामा अधिकार प्रत्यायोजन गरिएको।
- ❖ बैदेशिक रोजगारमा जाने व्यक्तिका लागि परामर्श तथा वित्तीय साक्षरता प्रदान गर्नेगरी पाल्पाको तानसेन र अर्घाखाँचीको सन्धिखर्क नगरपालिकामा सुरक्षित आप्रवासन कार्यक्रम सञ्चालनका लागि स्थानीय तहसँग MOU गरिएको।
- ❖ प्यूठान र बर्दिया जिल्लामा यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालय स्थापनाको सम्भाव्यता अध्ययन कार्य गरिएको।
- ❖ ट्राफिक सुरक्षा र यातायात सेवालाई सुरक्षित र भरपर्दो बनाउने उद्देश्यले ट्राफिक प्रहरीसँगको सहकार्यमा विभिन्न जिल्लाहरुमा ट्राफिक सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिएको।
- ❖ सेवालाई सहज र सुलभ बनाउने उद्देश्यले विद्युतीय सेवा प्रवाहलाई बढावा गरिएको।
- ❖ विभिन्न सीपमूलक तालिम सञ्चालन गरी स्वरोजगारी र उद्यमशीलताको विकासमा इट्टा थपिएको।
- ❖ पर्यटन डिभिजन कार्यालयहरुबाट पर्यटकीय क्षेत्रको पूर्वाधार निर्माण लगायत ऐ. डिभिजन कार्यालय र पाल्पा दरबार संग्राहलयबाट समेत साँस्कृतिक सम्पदा संरक्षणको कार्यक्रम गरिएको।

७. मन्त्रालय/निकाय/कार्यालयबाट भएका असल अभ्यासहरुः

क) यातायात व्यवस्था कार्यालयमा दरबन्दीबेगर भर्ना गरिएका कर्मचारीहरुलाई हटाई अस्थायी दरबन्दीमा मात्र कर्मचारीहरु राख्ने व्यवस्था मिलाइएको।

ख) यातायात व्यवस्था कार्यालय/सेवा कार्यालय नभएका जिल्लाहरुमा मातहतको घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालयबाट यातायात क्षेत्रको राजश्व संकलन कार्य (ब्लुबुक नवीकरण सेवा) सञ्चालनमा ल्याइएको।

ग) यातायात क्षेत्रको सुधारका लागि सेवा प्रवाहमा e-Governance को अवधारणालाई अगाडि बढाइएको।

घ) बैदेशिक रोजगारीमा जाने व्यक्तिका लागि परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने, वित्तीय साक्षरता उपलब्ध गराउने उद्देश्यले पाल्पा र अर्घाखाँची जिल्लामा स्थानीय तहको सहयोगमा सूचना केन्द्रको स्थापना र सञ्चालनको कार्य गरिएको।

ङ) यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालय स्थापनाको लागि अध्ययन गरिएको।

च) पाल्पा र नवलपरासी जिल्लामा दुईपाङ्ग्रे सवारी चालक अनुमति पत्र सेवा सुचारु गरिएको।

८. समस्या तथा चुनौतिहरु र समस्या समाधानका लागि गरिएका प्रयासहरुः

क्र. सं.	समस्या तथा चुनौतिहरु	समस्या उत्पन्न हुनुको मुख्य कारण	समस्या समाधानका लागि मन्त्रालयबाट गरिएको प्रयास
१	संघ, प्रदेश र स्थानीय तहबीच अधिकार	तीनै तहका सरकारहरुको अधिकारभित्र पर्ने भएकोले	पत्राचार, समन्वय र सहकार्य गरिएको
२	अन्तर प्रदेशीय रुट इजाजत	समानान्तर संघीय कार्यालय खोल्दा प्रदेश राजश्वमा कमी हुनुका साथै प्रदेशको अधिकारमाथि हस्तक्षेप	मुख्यमन्त्री एवं विभागीय मन्त्रीस्तरीय निर्णय गरी कार्यान्वयनका लागि पत्राचार गरिएको
३	प्रदेशको आफ्नै सवारी सम्बन्धी सफ्टवेयर नहुनु र हालको सफ्टवेयरमा प्रदेशको पहुँच नहुनु	सानोतिनो समस्या पनि विभागको भर पर्नुपर्ने, विभागले समयमा समाधान नगरिदिँदा नागरिकले दिने दोष प्रदेश सरकारले खेप्नुपर्ने अवस्था	प्रदेशको आफ्नै सफ्टवेयर अभिलेखलाई विद्युतीकरण गर्न प्रयासरत
४	राजश्व भुक्तानीको लागि अनलाइन प्रणालीको विकास हुन नसक्नु	अभिलेख हस्तलिखित हुनु, बजेट विनियोजन नहुनु	नमूनाको रुपमा संघ सरकारले गण्डकी प्रदेशमा लागू गरेको सफ्टवेयरलाई लागू गर्न अनुरोध गरिएको।
५	स्मार्ट लाइसेन्स	प्रिन्ट भई समयमा प्राप्त हुन नसक्नु। सानोतिनो विवरण फरक परेमा संशोधन गर्न कठिन रहेको।	विभागसँग समन्वय गरी नागरिकका समस्या समाधान गर्ने गरिएको।
६	तीनपाङ्ग्रे सवारीसाधनको कर र अनुमतिपत्र सम्बन्धमा कानूनी जटिलता सिर्जना भएको र संवोधन हुन नसकेको अवस्था	यथेष्ट कानूनको अभाव	नियमावली मस्यौदाको चरणमा
७	दरबन्दी र पदपूर्ति	कार्यचाँपमा बृद्धि र पूरानो संगठन संरचना रहनु	मन्त्रालयबाट परामर्श शीर्षकबाट दरबन्दी विना कर्मचारी करारमा लिने प्रबृत्ति निरुत्साहित गरी कार्यचाँपको आधारमा अस्थायी दरबन्दी सिर्जनाका लागि प्रस्ताव गरिएको।

८	उद्योग प्रशासनसँग सम्बन्धित समस्या	अधिकार र कार्यक्षेत्रमा द्विविधा उत्पन्न भएकोले	समन्वय र सहकार्य गरिएको
९	ओधोगिक ब्यबसाय ऐन, २०७६ मा भएको ब्यबस्थाले २०७६ भन्दा अगाडी दर्ता भएका अनुमति लिनुपर्ने उद्योगहरु को हकमा नबिकरण ठाउसारी लगाएकत कार्य मा दुबिधा भएको	ओधोगिक ब्यबसाय ऐन, २०७६ को ब्यबस्था अनुसार	संघीय मन्त्रालयलाई पत्राचार गरिएको
१०	नवीकरण फेल भएको उद्योगको कारबाही सम्बन्धमा	समयमा उद्योगीहरुले नवीकरण गर्न नआएकाले	जरिवाना दस्तुर लिई सधै भरी नवीकरण गर्ने ब्यबस्थाका लागि राजश्व परामर्श समितिमा पेश गरेको
११	ठूला उद्योगहरुको नियमित अनुगमन नहुनु र वातावरण शुल्क कार्यान्वयन नहुनु	ठूला उद्योगमा हुने श्रम व्यवस्थापन अनुगमन गर्न संघले अवरोध सिर्जना गरेका कारण तथा ठूला उद्योगहरुको अटेरीपन	समस्या निराकरणका लागि संघीय मन्त्रालयलाई पत्राचार गरिएको।
१२	दोहोरो योजना तथा वजेट विनियोजन भएको	स्थानिय आवश्यकता र मागमा आधारित योजना छनोट नभएको।	कार्यालयलाई जानकारी भएसम्मका दोहोरो देखिएका योजना कार्यान्वयन नगरिएको।
१३	जग्गा सम्बन्धी समस्या	अधिकांस योजनाहरु वन क्षेत्रसंग सम्बन्धित रहेको	सम्बन्धित वन उपभोक्ता समिति र वन कार्यालयसंग समेत समन्वय गरि कार्य सम्पादन गर्ने गरेको
१४	स्थान स्पष्ट नतोकिएका योजनाहरु कार्यान्वयनमा जटिलता	वार्षिक विकास कार्यक्रममा विनियोजित कार्यक्रम तथा बजेटमा स्थान स्पष्ट नतोकिनु	आवश्यकता र प्रथामिकताका आधारमा वजेट वाडफाँटको निर्णय स्वीकृत गराइएको
१५	ग्रामीण विकास कार्यक्रम संचालनमा समस्या	विज्ञ जनशक्ति को अभाव तथा स्पष्ट क्रियाकलाप नभएको/ लक्षित समुह पहिचानमा जटिलता	तथ्यांक संकलन गर्ने प्रयास गरेको

९. शासकीय सुधार र सुशासन प्रबर्द्धनका लागि गरेको प्रयास र परिणाम (तथ्याङ्कसहित)

नागरिकमैत्री सेवाः यातायात प्रशासनसँग सम्बन्धित कर, दस्तुर, जरिवाना EVRS Software माध्यमबाट र सवारी चालक अनुमतिपत्रको EDLVRS Software माध्यमबाट संकलन र व्यवस्थापन गरिएको।

सेवा विस्तारः सवारी चालक अनुमतिपत्रको लागि सेवाग्राहीको मागलाई मध्यनजर गरी विभिन्न वर्गको कोटामा दोब्बर गरिएको।

सेवाग्राहीको सुविधाः सेवाग्राहीको सुविधाका लागि Free WiFi र पिउने पानीको व्यवस्थापन गरिएको।

यातायात प्रशासन सुदृढीकरणः यातायात प्रशासनलाई थप सुदृढ बनाउन कार्ययोजना निर्माण गरी कार्य थालिएको।

१०. प्राप्त भएका मुख्य-मुख्य उपलब्धिहरुः

- राजश्व संकलनमा बृद्धि
- सेवामैत्री वातावरणको निर्माण
- समयको बचत (द्रूत सेवा उपलब्ध)

११. <u>सुधारका क्षेत्रः</u>

- प्रदेशस्तरीय श्रम नीति, कानून तथा मापदण्डहरुको तर्जुमा गर्ने।
- श्रम तथा सीपमूलक तालिममार्फत व्यवसायिक, उद्यमशीलता तथा स्वरोजगारी सिर्जना गर्न जोड दिने।
- आन्तरिक रोजगारी सिर्जनाका लागि युवाहरुमा सचेतना जगाउँदै स्वालम्बनमा प्रोत्साहन गर्ने।
- मन्त्रालय अन्तर्गत रहेका यातायात व्यवस्था कार्यालय तथा सेवा कार्यालयहरुलाई स्तरोन्नति तथा आधुनिक प्रविधिक युक्त बनाउँदै यातायात क्षेत्रको सेवाप्रवाह चुस्त र प्रविधिमैत्री बनाउने।
- यातायात क्षेत्रमा देखिएका समस्या तथा चुनौतिको छिटो छरितो रुपमा सम्बोधन गरी सेवाग्राहीबाट प्राप्त गुनासोहरुको यथाशीघ्र सम्बोधन गर्ने व्यवस्था मिलाउने।
- उद्योगमैत्री वातावरण बनाउनेः
  - उद्योग दर्ता (विदेशी समेतलाई) प्रकृया सहज बनाउने।
  - कर छुट लगायतका सेवा सुविधा दिने।
- उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने।
- निर्यात प्रवर्द्धन गर्ने उद्योगलाई प्रोत्साहन गर्ने।
- स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित, प्रविधिमा आधारित उद्योगलाई प्रोत्साहन गर्ने।
- आश्विन मसान्तभित्र यातायात नियमावली पारित गर्नेगरी अगाडि बढाइएको
- कार्ययोजना अनुसार कार्य भए/नभएको अनुगमनका लागि भरपर्दो व्यवस्था मिलाइएको।
- कार्यसम्पादन करार गरी सेवा प्रवाहलाई चुस्त र दुरुस्त बनाउने।
- स्थानीय निकाय र जिल्ला प्रशासनसँग सुरक्षित आप्रवासन कार्यक्रम लागू गर्न भाद्र मसान्तभित्र MOI गर्ने।
- उद्यम विकास कोषबाट प्रवाह भएको ब्याज अनुदान सदुपयोग सम्बन्धमा अनुगमन गर्ने।

- यातायात व्यवसायीहरुसँग कम्पनीहरुको सहकार्यमा भाडा भुक्तानी प्रणालीलाई अनलाइन गर्नेगरी कार्य अगाडि बढाइने।

<u>निश्कर्ष</u>

स्थानीय कच्चा पदार्थ, प्रविधि, सीपको उपयोग गरी औद्योगिक उत्पादन र उपादकत्व वृद्धि गर्दै निर्यातलाई प्रवर्द्धन गरी आर्थिक समृद्धि हासिल गर्ने, प्रदेशभित्र रहेका ठूला बजारहरुको अनुगमन गरी उपभोक्ताालाई सहुलियत तथा गुणस्तरयुक्त सामान उपभोग गर्ने गराउने व्यवस्था मिलाउने, उद्योग तथा वाणिज्य क्षेत्रमा रहेका विभिन्न प्रकारका नीतिगत, प्रक्रियागत र संरचनागत समस्याहरुको समाधान गरी उद्योग र वाणिज्य क्षेत्रलाई प्रदेशको राजस्व वृद्धिमा उल्लेख्य योगदान पुर्याउने राजस्वको श्रोतको रुपमा विकास गर्ने, पर्यटन पूर्वाधार निर्माण एवं पर्यटन प्रबर्द्धन गर्नुका साथै ऐतिहासिक तथा पुरातात्विक धरोहरहरुको संरक्षण एवं संबर्द्धन तथा कलासाहित्यको संरक्षण र विकास गर्ने, श्रम सम्बन्धको विकास, बालश्रमको अन्त्य, सामाजिक सुरक्षाको प्रबन्ध र सीपमूलक तालिम प्रदान गरी श्रमबजारको विकास र प्रबर्द्धन गर्ने र यातायात क्षेत्रको विकास, यातायातजन्य सुरक्षाका साथै यातायात व्यवस्थापनमार्फत सर्वसुलभ, सहज र भरपर्दो एवं विश्वसनीय यातायात प्रणालीको सञ्चालन एवं व्यवस्थापन गर्ने कार्यजिम्मेवारी रहेको यस मन्त्रालयले कार्यक्षेत्र अनुसारका कार्यविवरणहरुमा आफ्ना कार्यक्रमहरु सञ्चालन, व्यवस्थापन, निरीक्षण/अनुगमन र नियमन लगायतको कार्य गर्दै आइरहेको छ।

अनुसूचीः१

१.१

लुम्बिनी प्रदेश सरकार

उद्योग, पर्यटन, तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालयको सङ्गठन संरचना

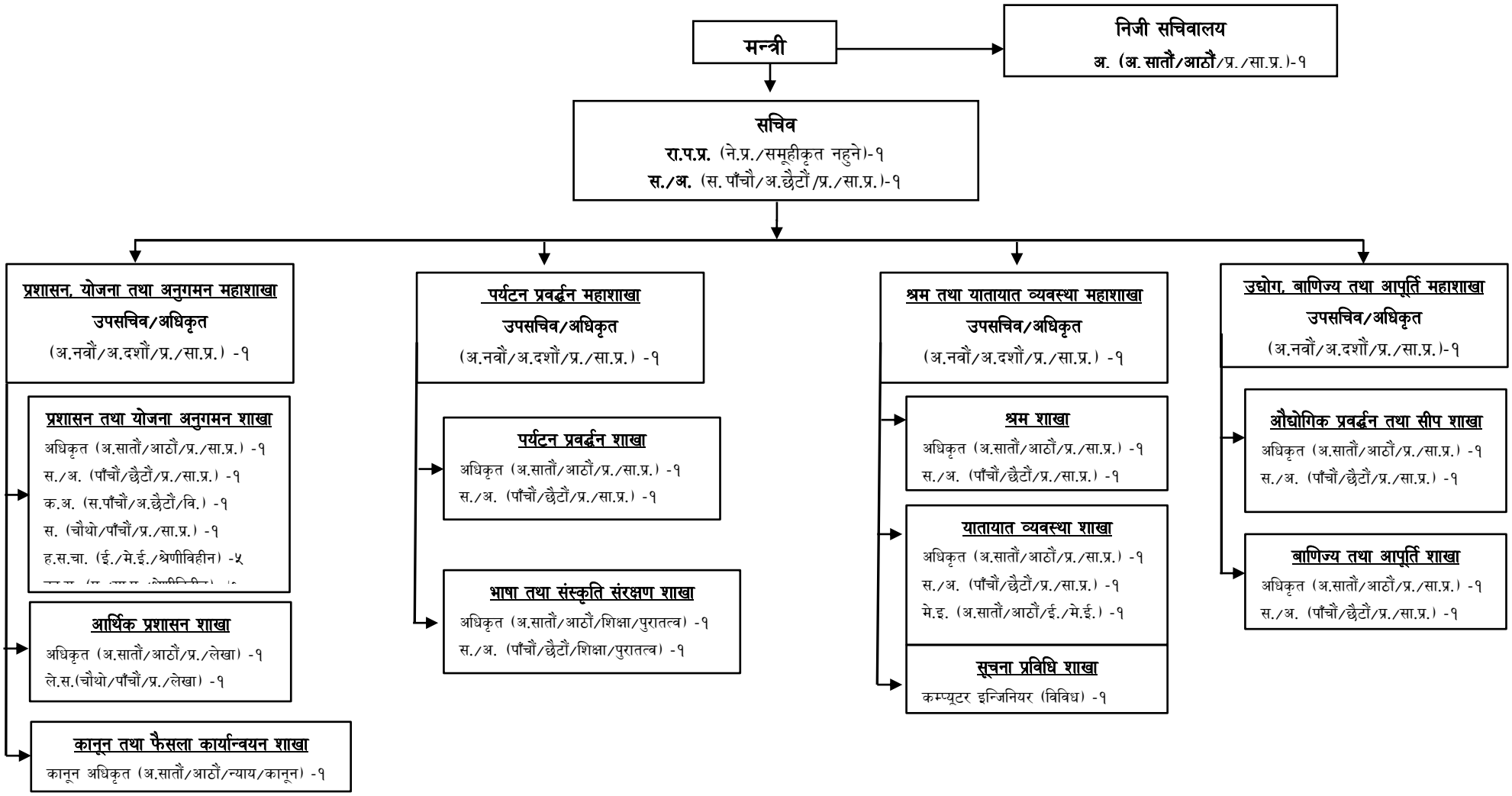

१.२

लुम्बिनी प्रदेश सरकार

उद्योग, पर्यटन, तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालयको सङ्गठन संरचनाको दरबन्दी तेरिज

क्र.सं.	पद	सेवा	समूह	उपसमूह	श्रेणी / तह	जम्मा दरबन्दी	थप	घट	प्रस्तावित	कैफियत
१.	सचिव	ने. प्रशासन	सा.प्र.	-	रा.प.प्रथम	१	०	०	१	
२.	अधिकृत	प्रशासन	सा.प्र.	-	अ.नवौं/दशौं	४	०	०	४	
३.	अधिकृत	प्रशासन	सा.प्र.	-	अ.सातौं/आठौं	७	०	०	७	
४.	अधिकृत	प्रशासन	लेखा	-	अ.सातौं/आठौं	१	०	०	१	
५.	कानून अधिकृत	ने.न्याय	कानून	-	अ.सातौं/आठौं	१	०	०	१	
६.	इन्जिनियर	इन्जिनियरिङ	सिभिल ई.	वि.आ.	अ.सातौं/आठौं	१	०	१	०	
७.	कम्प्यूटर इन्जिनियर	विविध	-	-	अ.सातौं/आठौं	१	०	०	१	
८.	मे. इन्जिनियर	इन्जिनियरिङ	मेकानिकल	-	अ.सातौं/आठौं	१	०	०	१	
९.	पुरातत्त्व अधिकृत	शिक्षा	पुरातत्त्व	पुरातत्त्व	अ.सातौं/आठौं	१	०	०	१	
१०.	अधिकृत/सहायक	प्रशासन	सा.प्र.	-	स.पाँचौ/अ.छैटौं	७	०	०	७	
११.	क. अधिकृत/क.अपरेटर	विविध	-	-	स.पाँचौ/अ.छैटौं	१	०	०	१	
१२.	प्राविधिक सहायक	शिक्षा	पुरातत्व	-	स.पाँचौ/अ.छैटौं	१	०	०	१	
१३.	सब-इन्जिनियर	इन्जिनियरिङ	सिभिल	वि.आ.	स.पाँचौ/अ.छैटौं	१	०	१	०	
१४.	सहायक	प्रशासन	सा.प्र.	-	स.चौथो/पाँचौं	१	०	०	१	
१५.	लेखा सहायक	प्रशासन	लेखा	-	स.चौथो/पाँचौं	१	०	०	१	
१६.	ह.स.चा.	ईन्जिनियरिङ	मेकानिकल ई.	-	श्रेणीविहीन	५	०	०	५	
१७.	कार्यालय सहयोगी	प्रशासन	सा.प्र.	-	श्रेणीविहीन	७	०	०	७	
					जम्मा	४२	०	२	४०	

मन्त्रालय मातहतका कार्यालयहरुः

१. उद्योग, बाणिज्यत तथा उपभोक्ता हित संरक्षण निर्देशनालय
२. पर्यटन विकास परिषद्, रुपन्देही
३. पाल्पा दरबार संग्रहालय, पाल्पा
४. यातायात व्यवस्था कार्यालय, सवारी चालक अनुमति पत्र, बुटवल, रुपन्देही
५. यातायात व्यवस्था कार्यालय, सवारी, मणिग्राम, रुपन्देही
६. यातायात व्यवस्था कार्यालय, दाङ्ग
७. यातायात व्यवस्था कार्यालय, नेपालगंज, बाँके
८. यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालय, पाल्पा
९. यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालय, भैरहवा
१०. यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालय, भालुवाङ
११. यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालय, नवलपरासी (ब.सु.प.)
१२. यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालय, कपिलवस्तु
१३. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, नवलपरासी (बसुप)
१४. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, रुपन्देही
१५. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, पाल्पा
१६. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, गुल्मी
१७. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, अर्घाखाँची
१८. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, कपिलबस्तु
१९. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, प्यूठान
२०. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, रोल्पा
२१. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, दाङ
२२. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, रुकुमपूर्व
२३. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, बाँके
२४. घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, बर्दिया
२५. पर्यटन डिभिजन कार्यालय, रुपन्देही
२६. पर्यटन डिभिजन कार्यालय, बाँके

१.४

मन्त्रालय र अन्तर्गत एकमुष्ठ जनशक्ति विवरण (दरबन्दी र पदपूर्ति):

क्र. सं.	पदनाम	सेवा	समूह/ उपसमूह	श्रेणी/तह	कूल दरबन्दी	पदपूर्ति संख्या	रिक्त संख्या
१	सचिव	ने. प्रशासन	सा.प्र.	रा.प.प्रथम	१	१	०
२	अधिकृत	प्रशासन	सा.प्र.	अ.नवौं/दशौं	१५	१२	३
३	अधिकृत	प्रशासन	सा.प्र.	अ.सातौं/आठौं	४४	३०	१४
४	अधिकृत	प्रशासन	लेखा	अ.सातौं/आठौं	५	२	३
५	कानून अधिकृत	ने.न्याय	कानून	अ.सातौं/आठौं	३	२	१
६	इन्जिनियर	इन्जिनियरिङ	सिभिल ई.	अ.सातौं/आठौं	४	३	१
७	कम्प्यूटर इन्जिनियर	विविध	-	अ.सातौं/आठौं	१	०	१
८	मे. इन्जिनियर	इन्जिनियरिङ	मेकानिकल	अ.सातौं/आठौं	५	१	४
९	पुरातत्त्व अधिकृत	शिक्षा	पुरातत्त्व	अ.सातौं/आठौं	१	०	१
१०	प्रशिक्षण अधिकृत	शिक्षा	पुरातत्त्व	अ.सातौं/आठौं	२	०	२
११	अधिकृत/सहायक	प्रशासन	सा.प्र.	स.पाँचौ/अ.छैटौं	६९	४५	२४
१२	अधिकृत/सहायक	प्रशासन	लेखा	स.पाँचौ/अ.छैटौं	२०	१२	८
१३	क. अधिकृत/क.अपरेटर	विविध	-	स.पाँचौ/अ.छैटौं	१९	१९	०
१४	मेकानिकल सुपरभाइजर	इन्जिनियर	मे.ज.मे.	स.पाँचौ/अ.छैटौं	११	९	२
१५	प्राविधिक सहायक	शिक्षा	पुरातत्व	स.पाँचौं/अ.छैटौं	१	१	०
१६	पथ प्रदर्शक	शिक्षा	पुरातत्व	स.पाँचौं/अ.छैटौं	१	०	१
१७	प्रमुख शिक्षक	शिक्षा	पुरातत्व	स.पाँचौं/अ.छैटौं	१०	०	१०
१८	सब-इन्जिनियर	इन्जिनियरिङ	सिभिल	स.पाँचौ/अ.छैटौं	९	७	२
१९	सहायक	प्रशासन	सा.प्र.	स.चौथो/पाँचौं	३०	२१	९
२०	स.क.अ.	विविध		स.चौथो/पाँचौं	१२	८	४
२१	उद्यम विकास सहजकर्ता			स.चौथो/पाँचौं	१२	१०	२
२२	शिक्षक	विविध		स.चौथो/पाँचौं	२	०	२
२३	लेखा सहायक	प्रशासन	लेखा	स.चौथो/पाँचौं	१०	९	१
२४	ग्यालरी सहायक	शिक्षा	पुरातत्व	स.चौथो/पाँचौं	१	०	१
२५	तथ्याङ्क सहायक	विविध		स.चौथो/पाँचौं	१	१	०
२६	ह.स.चा.	ईन्जिनियरिङ	मे.ई.	श्रेणीविहीन	१५	१५	०
२७	कार्यालय सहयोगी	प्रशासन	सा.प्र.	श्रेणीविहीन	७४	७१	३
				जम्मा	३७८	२७९	९९

तयार भएका ऐन, नियमावली तथा कार्यविधिको सूची:

- खानी अन्वेषण र व्यवस्थापन सम्बन्धी ऐन, २०७५
- औद्योगिक व्यवसाय ऐन, २०७५
- प्रदेश पर्यटन ऐन, २०७६
- प्राइभेट फर्म दर्ता ऐन, २०७६
- साझेदारी ऐन, २०७६
- बजार नियमन तथा प्रतिर्ष्पधा प्रर्वद्धन ऐन, २०७७
- प्राइभेट फर्म दर्ता नियमावली , २०७६
- साझेदारी नियमावली, २०७६
- उद्यम विकास कोष संचालन नियमावली, २०७७
- प्रदेश पर्यटन ऐन, २०७६
- पर्यटन विकास परिषद नियमावली २०७८
- सडक सवारी, यातायात तथा परिवहन ऐन, २०७६
- व्यावसायिक तथा सीपमूलक तालीम सञ्चालन सम्वन्धी कार्यविधि, २०७९
- श्रम बजार अध्ययन, कार्यस्थल सुरक्षा तथा कारखाना निरीक्षण सम्बन्धी कार्यविधि, २०७८
- पाल्पा दरबार संग्रहालय विकास समिति गठन आदेश, २०७८
- चुनवाङ्ग शान्ति संग्रहालय विकास समिति गठन आदेश, २०७९
- तिला जनयुद्ध संग्रहालय विकास समिति गठन आदेश, २०७९
- संग्राहालय, पुरातात्विक, साँस्कृतिक तथा धार्मिक स्थल (निर्माण तथा संरक्षण) कार्यविधि, २०७८
- ऐतिहासिक र पुरातात्विक सम्पदा (संरक्षण तथा मर्मत संभार) तथा संग्रहालय (व्यवस्थापन तथा संरक्षण) कार्यविधि, २०७८

अनुसूची -२

मन्त्रालय र मातहतका कार्यालयका प्रमुख तथा सूचना अधिकारीको विवरण

मन्त्रालय/कार्यालयको नाम	वेवसाइट	इमेल ठेगाना	कार्यालय प्रमुख		गुनासो सुन्ने अधिकारी		सूचना अधिकारी	
			नाम	सम्पर्क	नाम	सम्पर्क	नाम	सम्पर्क
उद्योग, पर्यटन तथा यातायात व्यवस्था मन्त्रालय, राप्ती उपत्यका	moletm.lumbini.gov.np	lumbinimoletm@gmail.com	राजेन्द्र प्र. पन्थी (नि.प्रदेशसचिव)	९८५७०७७७८५	टुकराज पाण्डे	९८५७०१२९५५	राजेन्द्र प्र. पन्थी	९८५७०७७७८५
यातायात व्यवस्था कार्यालय, सवारी, वेलवास, रुपन्देही		tmo.lumbini@gmail.com	लक्ष्मण लम्साल	९८४७०६५९२७	लक्ष्मण लम्साल	९८४७०६५९२७	लोक कु. कार्की	९८५७०६६३९
यातायात व्यवस्था कार्यालय, सवारी चालक अनुमतिपत्र, वेलवास, रुपन्देही		tmo.lumbinilicense@gmail.com	सुमन पौडेल	९८५७०४७७५७	सुमन पौडेल	९८५७०४७७५७	जेदुराम पन्थी	९८५७०४७७५८
यातायात व्यवस्था कार्यालय, दाङ तुल्सीपुर		dotmrapti@gmail.com	रमेश गौतम	९८५७८२७१९५	रमेश गौतम	९८५७८२७१९५	हुकुम ब. वली	९८४७९२४२२१
यातायात व्यवस्था कार्यालय, नेपालगंज, बाँके		tmo.bheri@gmail.com	माधव प्र. ज्ञवाली	९८५८०४७५७५	माधव प्र. ज्ञवाली	९८५८०४७५७५	मोहन घर्तीमगर	९८४८०८६६८०
यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालय, सिद्धार्थनगर, रुपन्देही		tmso.bhairahawa2071@gmail.com	इश्वरचन्द्र अर्याल	९८५७०१७३४४	इश्वरचन्द्र अर्याल	९८५७०१७३४४	नर ब. अर्याल	९८४७५७३००४
यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालय, पाल्पा		trnsmgmgpalpa@gmail.com	लक्ष्मण घिमिरे	९८५७०९१०३९	लक्ष्मण घिमिरे	९८५७०९१०३९	सन्तोष आचार्य	९८४१४५८४७२
यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालय, भालुवाङ, दाङ		tmsodang@gmail.com	खेम वहादुर थापा	९८५७८४०१५२	खेम वहादुर थापा	९८५७८४०१५२	पदम गिरी	९८५७८४२१५२
यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालय, नवलपरासी		parasi.yatayat@gmail.com	मुक्तिराम पाण्डे	९८४७०२०६७४	मुक्तिराम पाण्डे	९८४७०२०६७४	सैलेश शर्मा	९८५७०४८६२६
यातायात व्यवस्था सेवा कार्यालय, कपिलवस्तु		tmsokapilvastu2078@gmail.com	रेमलाल न्यौपाने	९८५७०५३८१५	रेमलाल न्यौपाने	९८५७०५३८१५	गोविन्द प्र. चौधरी	९८५७०५६८१५
उद्योग, वाणिज्य तथा उपभोक्ता हित संरक्षण निर्देशनालय, सिद्धार्थनगर, रुपन्देही		iccwdp5@gmail.com	नारायण प्र. न्यौपाने	९८५७०५३६४०	नारायण प्र. न्यौपाने	९८५७०५३६४०	नारायण प्र. न्यौपाने	९८५७०५३६४०
पर्यटन विकास परिषद्, रुपन्देही, रुपन्देही		tdclumbini@gmail.com	रामु जोशी	९८५११६६५९३	रामु जोशी	९८५११६६५९३	बालकृष्ण गैरे	९८४७१०००२०
घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, रुपन्देही		csiobhw@gmail.com	अर्जुन बहादुर थापा	९८५७०३२००३	अर्जुन बहादुर थापा	९८५७०३२००३	नेत्र प्र. भुसाल	९८५१२१८४२३
घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, दाङ		csiodang2015@gmail.com	युवराज न्यौपाने	९८५७८६३३६९	युवराज न्यौपाने	९८५७८६३३६९		
घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, बाँके		csiobanke@gmail.com	रमेश ब. बुढाथोकी	९८५८०६०३१४	रमेश ब. बुढाथोकी	९८५८०६०३१४	काशिलाल अधिकारी	९८४८०५७३४१
घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, कपिलवस्तु		csiokapilbastu@gmail.com	बिष्णु प्र. पोखरेल	९८५७०५४०६५	बिष्णु प्र. पोखरेल	९८५७०५४०६५	गोविन्द तेली	९८४८०१४३८९

मन्त्रालय/कार्यालयको नाम	वेवसाइट	इमेल ठेगाना	कार्यालय प्रमुख		गुनासो सुन्ने अधिकारी		सूचना अधिकारी	
			नाम	सम्पर्क	नाम	सम्पर्क	नाम	सम्पर्क
घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, पाल्पा		csiopalpa@gmail.com	श्याम कु. न्यौपाने	९८५७०४८६२५	श्याम कु. न्यौपाने	९८५७०४८६२५	थमन ब. सारु	९८४७०२९८६७
घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, गुल्मी		csidbgulmi@gmail.com	सुरेन्द्र भन्डारी	९८५१२०१०३८	सुरेन्द्र भन्डारी	९८५१२०१०३८	जीवन घिमिरे	९८६१७३७७९५
घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, नवलपरासी		nawalparasi.csio@gmail.com	पुरुषोत्तम पौडेल	९८५७०४५१७९	पुरुषोत्तम पौडेल		नविन वस्याल	९८४७११६०७९
घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, अर्घाखाँची		csioarghakhanchi@gmail.com	सन्तोष खनाल	९८५७०८८१३६	सन्तोष खनाल	९८५७०८८१३६	लक्ष्मी प्र. दाहाल	९८५७०८७१३६
घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, रुकुमपूर्व		csidb.rukumeast@gmail.com	मधुकर डाँगी	९८५७८४२११३	मधुकर डाँगी	९८५७८४२११३	सन्तोष मल्ल	९८६८९५६४८७
घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, रोल्पा		gharelurolpa@gmail.com	तारा प्रसाद शर्मा	९८५७८७७०८६	तारा प्रसाद शर्मा	९८५७८७७०८६	टिकाराम घर्तीमगर	९८५७८७७०२८
घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, बर्दिया		dcsiobardia@gmail.com	विश्वलाल खड्का	९८५८०४०१०६	विश्वलाल खड्का	९८५८०४०१०६	पूर्णमान वली	९८४८०५२३९१
घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय, प्यूठान		gharelupyuthan@gmail.com	सरोज भण्डारी	९८५७८३९०७७	सरोज भण्डारी	९८५७८३९०७७	चम्पक श्रेष्ठ	९८५७८३३०८०
पर्यटन डिभिजन कार्यालय, बाँके		banketourism@gmail.com	दिनेश अधिकारी	९८५८०४२०१०	दिनेश अधिकारी	९८५८०४२०१०	टंकनाथ खनाल	९८४०९२८३६३
पर्यटन डिभिजन कार्यालय, रुपन्देही		tourismrupandehi@gmail.com	गीता आचार्य	९८५७०३११११	गीता आचार्य	९८५७०३११११	विनोद कु. पौडेल	९८५७०५०७४५
पाल्पा दरबार संग्रहालय, पाल्पा		palpadarbar@gmail.com	नारायणदेव भट्टराई	९८५७०२३३७७	नारायणदेव भट्टराई	९८५७०२३३७७	सपना श्रेष्ठ	९८६०४६५३७९

अनुसूची -३

तस्बीरहरु:

मनोसामाजिक परामर्श तथा वित्तीय साक्षरता कार्यक्रमको अनुगमन (कोहलपुर बाँके)

विविध हस्तकला सामग्री निर्माण तालिम (बर्दिया)

सेरामिक्स सम्बन्धी तालिम (अर्घाखाँची)

आरन सुधार तथा आधुनिकीकरण सम्बन्धी तालिम (अर्घाखाँची)

मन्टेश्वरी प्रशिक्षण तालिम (गुल्मी)

थाकलबाट सजावटका सामाग्री बनाउने तालिम (दाङ)

ठेकी र काष्ठजन्य भाडाकुडाँ बनाउने तालिम (दाङ)

नेपाली कुजिन कुक तालिम (रुपन्देही)

बेतबाट सामाग्री बनाउने तालिम (नवलपरासी)

सिलाइकटाई सम्बन्धी तालिम (रुपन्देही)

समाप्त